

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2015 - 2016

επιθεωρημένη
περιβαλλοντική
διαχείριση

Ημερομηνία σύνταξης: Δεκέμβριος 2017

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΗΛΩΣΗ
ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ 1221/2009
EMAS (Eco Management and Audit Scheme)

	Υπεύθυνος σύνταξης	Υπεύθυνος Έγκρισης
Όνοματεπώνυμο	Ναταλία Γεωργίου,	Κώστας Χατζηπαναγιώτου
Θέση	Λειτουργός Περιβάλλοντος,	Διευθυντής Τμήματος Περιβάλλοντος
Ημερομηνία	01/03/2018	

Περιεχόμενα

1.	Σύντομη περιγραφή της περιβαλλοντικής δήλωσης	5
2.	Παρουσίαση του οργανισμού – Εισαγωγή	5
2.1.	Γενικά στοιχεία	5
2.2.	Αποστολή του οργανισμού.....	7
2.3.	Όραμα.....	8
2.4.	Οργάνωση –Δομή του Τμήματος.....	9
2.5.	Περιγραφή των περιβαλλοντικών δράσεων	12
3.	Η περιβαλλοντική πολιτική του Τμήματος Περιβάλλοντος	14
4.	Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης	16
5.	Περιβαλλοντικές πλευρές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις	17
6.	Περιγραφή των περιβαλλοντικών πλευρών	21
6.1.	Κατανάλωση ενέργειας.....	21
6.2.	Κατανάλωση νερού.....	24
6.3.	Στερεά και υγρά απόβλητα	28
6.3.1.	Στερεά απορρίμματα	28
6.3.2.	Υγρά απόβλητα.....	33
6.3.3.	Χρήση απορρυπαντικών	33
6.4.	Αέρια απόβλητα.....	34
6.5.	Λοιπά περιβαλλοντικά ζητήματα	38
7.	Περιβαλλοντική επίδοση για τα έτη 2015 και 2016	45
8.	Συμμόρφωση με νομοθετικό πλαίσιο	47
9.	Σκοποί και στόχοι για το έτος 2017.....	50
10.	Πληροφορίες για την καταχώριση	57

1. Σύντομη περιγραφή της περιβαλλοντικής δήλωσης

Η εγγραφή του Τμήματος Περιβάλλοντος στο μητρώο EMAS, όπως αναφέρεται στα επίσημα έγγραφα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, συμβάλλει στη βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων, ενώ αυξάνει τη διαφάνεια και την αξιοπιστία της περιβαλλοντικής διαχείρισης εντός του οργανισμού.

Η παρούσα έκθεση αποτελεί τη δεύτερη Περιβαλλοντική Δήλωση του Τμήματος Περιβάλλοντος, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Κανονισμού EMAS 1221/2009/ΕΕ. Μέσω της έκθεσης αυτής παρέχονται χρήσιμα στοιχεία προς το κοινό, αλλά και προς κάθε ενδιαφερόμενο, για την εφαρμογή του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (ΣΠΔ) στον οργανισμό, καθώς και για τις περιβαλλοντικές του επιδόσεις και τη συμμόρφωσή του με τις νομικές υποχρεώσεις για το περιβάλλον.

Η παρούσα Περιβαλλοντική Δήλωση καλύπτει **τα έτη 2015 και 2016** και ετοιμάστηκε σύμφωνα με το Παράρτημα IV του Ευρωπαϊκού Κανονισμού 1221/2009 και τον τροποποιητικό Κανονισμό 2017/1505/ΕΕ για την εκούσια συμμετοχή οργανισμών σε κοινοτικό σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (EMAS). Συγκεκριμένα, καλύπτει τις ακόλουθες πληροφορίες:

- * Κατανοητή και σαφής περιγραφή του Τμήματος Περιβάλλοντος και σύνοψη των δραστηριοτήτων του
- * Περιβαλλοντική πολιτική του Τμήματος Περιβάλλοντος
- * Σύντομη περιγραφή του συστήματος περιβαλλοντικής διαχείρισης
- * Περιγραφή όλων των άμεσων και έμμεσων περιβαλλοντικών πλευρών που έχουν σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις και επεξήγηση της φύσης των επιπτώσεων
- * Περιγραφή περιβαλλοντικών σκοπών και στόχων σε σχέση με τις σημαντικές περιβαλλοντικές πλευρές και επιπτώσεις
- * Σύνοψη διαθέσιμων στοιχείων σχετικά με την περιβαλλοντική επίδοση του οργανισμού σε σύγκριση με τους καθορισμένους σκοπούς και στόχους έτσι ώστε να επιτρέπεται η ετήσια σύγκριση για την αξιολόγηση της εξέλιξης της περιβαλλοντικής επίδοσης
- * Τις εφαρμοστέες νομικές απαιτήσεις για το περιβάλλον
- * Στοιχεία επικοινωνίας.
- * Όνομα και αριθμός διαπίστευσης του επαληθευτή περιβάλλοντος

2. Παρουσίαση του οργανισμού – Εισαγωγή

2.1. Γενικά στοιχεία

Όπως αναφέρθηκε, στο Τμήμα Περιβάλλοντος αναπτύχθηκε και εφαρμόζεται Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (ΣΠΔ), το οποίο, συμμορφώνεται πλήρως με τις κατευθυντήριες οδηγίες του Ευρωπαϊκού Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1221/2009 περί της εκούσιας συμμετοχής

οργανισμών σε κοινοτικό σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (EMAS).

Ο Τομέας Οικονομικής Δραστηριότητας στον οποίο εφαρμόζεται το παρόν ΣΠΔ είναι ο Μ.70.10 (Δραστηριότητες Κεντρικών Γραφείων), το πεδίο εφαρμογής του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης είναι οι Υπηρεσίες δημόσιας διοίκησης σε θέματα προστασίας περιβάλλοντος, η θέση εφαρμογής είναι στην Κύπρο, ενώ η έκταση της Πιστοποίησης αφορά τους γραφειακούς χώρους του Τμήματος Περιβάλλοντος στο Δήμο Έγκωμης, στη Λευκωσία.

Το Τμήμα Περιβάλλοντος θέτει προς επίτευξη αντικειμενικούς σκοπούς και επιμέρους στόχους, οι οποίοι είναι μετρήσιμοι και επιτεύξιμοι. Οι περιβαλλοντικοί σκοποί και στόχοι αυτοί αξιολογούνται ετησίως ως προς την αποτελεσματικότητά τους και αναθεωρούνται, εφόσον απαιτείται. Τα αποτελέσματα της περιβαλλοντικής επίδοσης του οργανισμού συμπεριλαμβάνονται στην Περιβαλλοντική Έκθεση, η οποία δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα του Τμήματος Περιβάλλοντος (www.moa.gov.cy/environment).

Όνομα οργανισμού	Τμήμα Περιβάλλοντος
Κωδικός NACE	Μ.70.10 (Δραστηριότητες Κεντρικών Γραφείων)
Έδρα	28 ^{ης} Οκτωβρίου 20 - 22, Δήμος Έγκωμης, Λευκωσία, 2414.
Υπεύθυνος	Ναταλία Γεωργίου, Λειτουργός Περιβάλλοντος
Αριθμός εργαζομένων	45
Τηλέφωνο	22866246
Φαξ	22774945
Δικτυακός τόπος	www.moa.gov.cy/environment
Email	info@environment.moa.gov.cy

Φωτ. 1. Τμήμα Περιβάλλοντος στο δήμο Έγκωμης, Λευκωσία

2.2. Αποστολή του οργανισμού

Αποστολή του Τμήματος είναι η προστασία του περιβάλλοντος μέσα από την αποτελεσματική διαχείριση του και την ενδυνάμωση της ευαισθητοποίησης των πολιτών προς όφελος της υγείας και ποιότητας ζωής και της βιοποικιλότητας για τη σημερινή κοινωνία και τις μελλοντικές γενιές. Αυτή επιτυγχάνεται μέσα από την ορθολογική χρήση πόρων και αποβλήτων, τη κυκλική οικονομία, την εκ των προτέρων εκτίμηση των επιπτώσεων, τον έλεγχο της ρύπανσης, την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής καθώς και των κινδύνων απώλειας ειδών και οικοτόπων, συνεισφέροντας ταυτόχρονα στη δημιουργία της πράσινης ανάπτυξης.

Το Τμήμα Περιβάλλοντος είναι η Περιβαλλοντική Αρχή του κράτους αφού ένας από τους βασικότερους ρόλους που διαδραματίζει είναι η διαδικασία της εκτίμησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον από έργα, σχέδια και προγράμματα.

Ο ρόλος του Τμήματος δεν περιορίζεται στις δραστηριότητες του στο εθνικό επίπεδο, αλλά επεκτείνεται και στο ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Είναι Εθνικό Σημείο Επαφής σε αριθμό ευρωπαϊκών και διεθνών διακυβερνητικών Οργανισμών, Συμβάσεων και Πρωτοκόλλων, όπως για παράδειγμα στην Επιτροπή για την Αειφόρο Ανάπτυξη των Ηνωμένων Εθνών - CSD, στην Μεσογειακή Επιτροπή για την Αειφόρο Ανάπτυξη- MCSD, στο Μεσογειακό Πρόγραμμα Δράσης της Σύμβασης της Βαρκελώνης - MAP, και οι Συνθήκες CITES για το

Διεθνές Εμπόριο Απειλούμενων Ειδών Χλωρίδας και Πανίδας, της Βέρνης για την προστασία της Ευρωπαϊκής Άγριας Ζωής και Φυσικών Οικοτόπων, της Βασιλείας για τις Διασυνοριακές Μεταφορές Επικίνδυνων Αποβλήτων, της Βιέννης και του Πρωτοκόλλου του Μοντρεάλ για τις Ουσίες που Καταστρέφουν τη Στοιβάδα του Όζοντος, της Βιολογικής Ποικιλομορφίας, του Πρωτοκόλλου της Βιοασφάλειας, της Καταπολέμησης της Ερημοποίησης, των Κλιματικών Αλλαγών, της Ramsar για την Προστασία των Υγροβιότοπων, της Εκτίμησης των Διασυνοριακών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, καθώς και του Άρχους για την Πρόσβαση του Κοινού σε Πληροφορίες Σχετικές με το Περιβάλλον.

2.3. Όραμα

Το Τμήμα Περιβάλλοντος είναι η αρχή που προστατεύει και αναβαθμίζει το περιβάλλον στοχεύοντας στην αειφόρο ανάπτυξη και την βελτίωση της ποιότητας ζωής.

Ο ρόλος του Τμήματος Περιβάλλοντος είναι αφενός συμβουλευτικός και αφορά στη διαμόρφωση της πολιτικής της Κυβέρνησης σε θέματα περιβάλλοντος και αφετέρου εκτελεστικός αφού εφαρμόζει τις πλείστες νομοθεσίες που αποσκοπούν στην προστασία του περιβάλλοντος.

Οι κύριες δραστηριότητες και εργασίες του Τμήματος απορρέουν από τους στρατηγικούς και επιχειρησιακούς του στόχους.

Στρατηγικοί Στόχοι του Τμήματος Περιβάλλοντος:

1. Ενίσχυση της Θεσμικής Ικανότητας, Βελτίωση Αποτελεσματικότητας του Τμήματος και Διάχυση Περιβαλλοντικής Πληροφορίας

Επιχειρησιακοί Στόχοι:

- ο Βελτίωση του θεσμικού πλαισίου,
 - ο Βελτίωση της παραγωγικότητας και της ποιότητας υπηρεσιών,
 - ο Διάχυση περιβαλλοντικής πληροφόρησης,
 - ο Συντονισμός και διαχείριση ευρωπαϊκών κονδυλίων και αύξηση της απορρόφησης κοινοτικών πόρων,
 - ο Ενδυνάμωση των διεθνών και διμερών σχέσεων και συμφωνιών περιβαλλοντικού περιεχομένου με άλλες χώρες και περιφερειακούς ή διεθνείς οργανισμούς
2. Προστασία του Περιβάλλοντος και Αποδοτική Χρήση Πόρων

Επιχειρησιακοί Στόχοι:

- ο Βελτίωση συμμόρφωσης των φορέων εκμετάλλευσης με τη νομοθεσία σε θέματα ρύπανσης και διαχείρισης αποβλήτων.
- ο Προστασία και ανάδειξη της φυσικής κληρονομιάς και της βιοποικιλότητας.

- ο Μείωση επιπτώσεων στο περιβάλλον από σχέδια, έργα και δράσεις.
 - ο Αποδοτική διαχείριση των αποβλήτων και χρήση τους ως πόρος
 - ο Προώθηση και εφαρμογή μέτρων στα πλαίσια της Στρατηγικής Αειφόρου Ανάπτυξης και Σχεδίου Δράσης για την Πράσινη Οικονομία (όπου εφαρμόζεται)
 - ο Προώθηση και εφαρμογή μέτρων στα πλαίσια της κυκλικής οικονομίας
3. Μείωση Εκπομπών Αερίων του Θερμοκηπίου και Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή.

Επιχειρησιακοί Στόχοι:

- ο Μείωση εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου
- ο Προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής

2.4. Οργάνωση – Δομή του Τμήματος

Το Τμήμα αποτελείται από πέντε τομείς και ο κάθε ένας χειρίζεται διαφορετικό θεματολόγιο σε πλήρη όμως συνεννόηση και συνεργασία με τους άλλους τομείς, λόγω του οριζόντιου χαρακτήρα των περιβαλλοντικών προκλήσεων και προβλημάτων.

Οι τομείς αυτοί είναι οι εξής:

- Εκτίμησης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων,
- Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης,
- Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών και Επιθεωρήσεων
- Διαχείρισης Απόβλητων
- Κλιματικής Δράσης και Ενέργειας

Τα γενικά θέματα συντονισμού υπάγονται στο γραφείο του Διευθυντή. Επίσης λειτουργοί του Τμήματος Περιβάλλοντος, στελεχώνουν την Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Στο Τμήμα λειτουργούν και οι βοηθητικές υπηρεσίες του Αρχείου και του Λογιστηρίου. Αναλυτικό οργανόγραμμα του Τμήματος παρουσιάζεται παρακάτω (**Σχήμα 1**).

Το Τμήμα Περιβάλλοντος έχει δημιουργήσει εσωτερική Επιτροπή για το Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης EMAS, σκοπός της οποίας είναι να παρακολουθεί, συμβουλεύει και συντονίζει τις δράσεις που σχετίζονται με την εφαρμογή του συστήματος EMAS στο Τμήμα. Η Επιτροπή EMAS στελεχώνεται από τους πιο κάτω:

- Κωσταντίνου Ειρήνη – Λειτουργός Περιβάλλοντος Α΄
- Μηλιώτη Μερóπη – Λειτουργός Περιβάλλοντος Α΄
- Γεωργίου Ναταλία – Λειτουργός Περιβάλλοντος
- Θεοδώρου Χριστάκης – Τεχνικός Περιβάλλοντος
- Δικηγοροπούλου Νάσια – Λειτουργός Περιβάλλοντος Α΄
- Λοίζου Μαρία – Λειτουργός Περιβάλλοντος

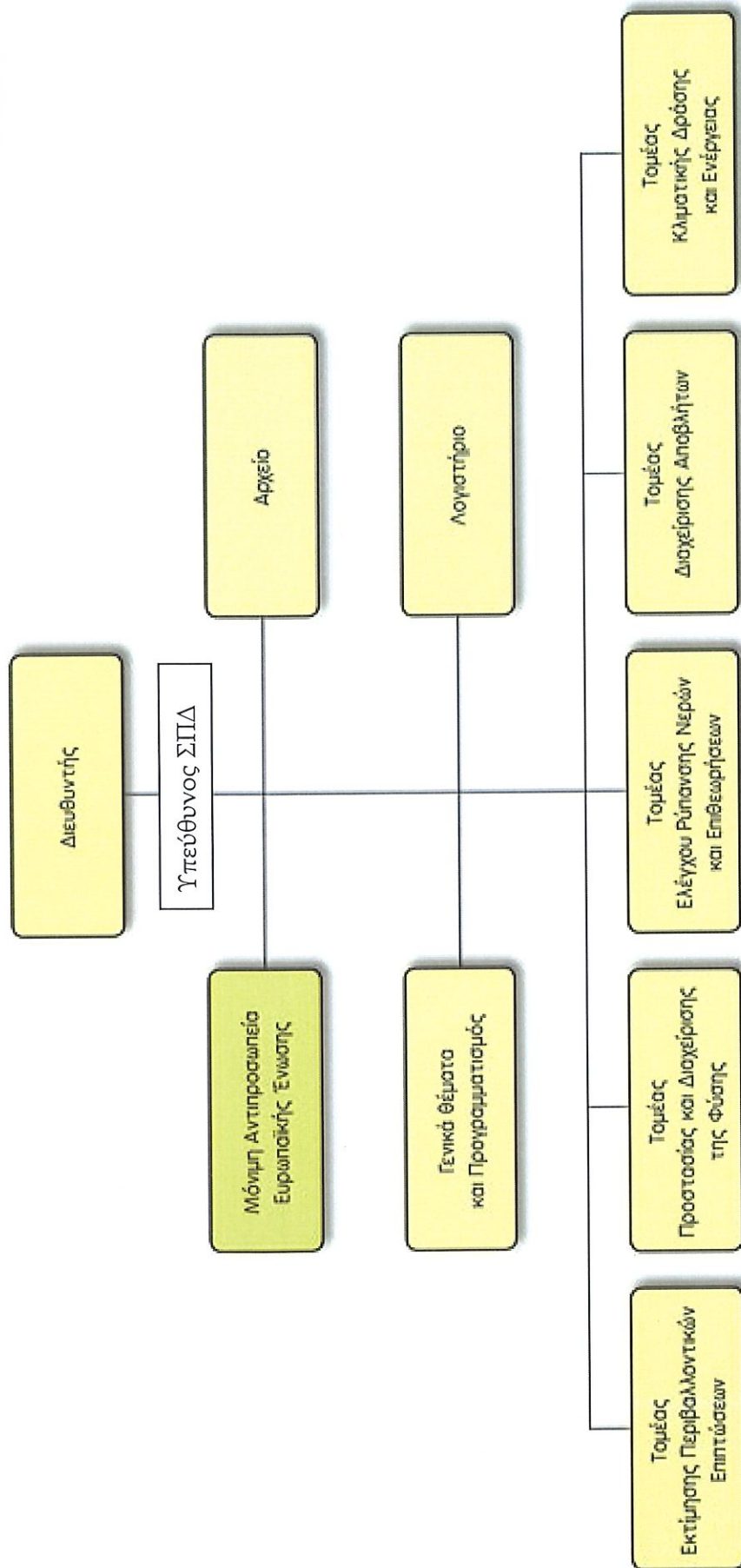
- Κουντούρη Ευδοκία – Λειτουργός Αναδασμού
- Ιωαννίδης Κωνσταντίνος - Τεχνικός Αναδασμού

Σημειώνεται ότι το Τμήμα Περιβάλλοντος συνεργάζεται επίσης με εξωτερικούς συνεργάτες – προμηθευτές, οι οποίοι σε κάθε περίπτωση ενημερώνονται για την περιβαλλοντική του πολιτική.

Οργανόγραμμα

Σχήμα 1. Οργανόγραμμα Τμήματος Περιβάλλοντος

[Handwritten signature]

2.5. Περιγραφή των περιβαλλοντικών δράσεων

Οι επιπτώσεις της υπηρεσίας είναι τόσο άμεσες, δηλαδή αυτές που απορρέουν από την καθημερινή λειτουργία των εγκαταστάσεών της, όσο και έμμεσες, δηλαδή αυτές που απορρέουν από τη σχέση με τους ενδιαφερόμενους φορείς και τους προμηθευτές της.

Το Τμήμα Περιβάλλοντος έχει υιοθετήσει μία φιλοπεριβαλλοντική πολιτική και έχει ενσωματώσει κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανησυχίες στις δραστηριότητές του καθώς και στις επαφές του με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη και κρατικές υπηρεσίες.

Το Τμήμα Περιβάλλοντος παρακολουθεί την περιβαλλοντική νομοθεσία και πληρεί όλες τις περιβαλλοντικές υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτή, διαθέτει φιλικούς προς το περιβάλλον γραφειακούς χώρους (επιλογή κατάλληλων συστημάτων φωτισμού και κλιματισμού, επιλογή ειδών υγιεινής με μειωμένη χρήση νερού), προμηθεύεται ηλεκτρικές συσκευές υψηλής ενεργειακής απόδοσης (υπολογιστές, εκτυπωτές κτλ), προμηθεύεται προϊόντα με οικολογικές προδιαγραφές (χαρτί από αειφορικά/βιώσιμα δάση) ενώ έχει υιοθετήσει και ορθές περιβαλλοντικές συμπεριφορές, όπως ανακύκλωση (ανακύκλωση χαρτιού μέσω του δικτύου ανακύκλωσης της C.E.I. Recycling) και σωστή διαχείριση των αποβλήτων που δημιουργούνται λόγω των δραστηριοτήτων της υπηρεσίας. Τέλος, το Τμήμα Περιβάλλοντος πρόκειται να εφαρμόσει στο εγγύς μέλλον πρόγραμμα αντιστάθμισης εκπομπών CO₂ (carbon offset) από τις δραστηριότητές του (άμεσες και έμμεσες εκπομπές CO₂).

Σημειώνεται ότι το σύνολο του γραφειακού εξοπλισμού του Τμήματος είναι υψηλής ενεργειακής απόδοσης (*energy star rated*). Σε περίπτωση όπου θα αλλαχθεί κάποιο μηχάνημα, το Τμήμα Περιβάλλοντος θα το οδηγήσει για ανακύκλωση, βάσει των κρατικών διαδικασιών.

Ειδικότερα, δράσεις που προγραμματίστηκαν και υλοποιήθηκαν κατά την περίοδο που αναφέρεται η παρούσα Περιβαλλοντική Δήλωση, περιελάμβαναν

A) Επιχορήγηση ύψους 4.000 ευρώ για καθαρισμό κοίτης Αλυκού Ποταμού (Δάλι) - 5/4/2016

B) Επιχορήγηση 2.000 ευρώ για καθαρισμό καναλιού λίμνης Παραλιμνίου -13/7/2016

Γ) Εγκατάσταση παρόδιας φυτείας στην περιοχή δικτύου Natura 2000 Πόλις-Γιαλιά κατά μήκος του δρόμου Κοινότητας Αργάκας (2.400

δενδρύλια). Το όλο έργο αξίας 12.600 ευρώ περιλάμβανε και άνοιγμα λάκκων για δενδρύλια, αγορά και εγκατάσταση συστήματος άρδευσης και αγορά-τοποθέτηση δενδρυλίων -5/10/2016

Δ) Αγορά και τοποθέτηση 40 τεχνητών φωλιών για το ανθρωποπούλι για τη βιολογική καταπολέμηση των τρωκτικών στις περιοχές του Δικτύου Natura 2000 (αξία 2.000 ευρώ) -17/11/2016

Ε) Καθαρισμός λίμνης Βορόκλινης (αποψίλωση καλαμιώνων) (αξία 800 ευρώ) -22/11/2016

Ζ) Καθαρισμός παραλίας της περιοχής Natura 2000 «Περιοχή Πόλις-Γιαλιά» από σκουπίδια και άλλα ξένα υλικά σε όλο το μήκος της παραλίας (αξία 5.000 ευρώ) -29/11/2016

Η) αποκατάσταση οικοτόπων εντός της κοίτης του ποταμού στην Κοινότητα Αργάκα (αξία 5.000 ευρώ) -30/11/2016

3. Η περιβαλλοντική πολιτική του Τμήματος Περιβάλλοντος

Εμείς στο Τμήμα Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος έχουμε πλήρη γνώση ότι η αλόγιστη χρήση των φυσικών πόρων και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος και οικοτόπων από τις ανθρώπινες δραστηριότητες έχουν ως αποτέλεσμα οι φυσικοί πόροι σήμερα να καταναλώνονται σε ρυθμό γρηγορότερο από αυτό που χρειάζεται για την φυσική τους ανανέωση και η βιοποικιλότητα, ως φυσικό κεφάλαιο, να τίθεται σε κίνδυνο.

Για αυτό είμαστε προσηλωμένοι στη περιβαλλοντική διαχείριση με απώτερο σκοπό τη διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ των σημερινών αναγκών του Τμήματος και της διατήρησης φυσικών πόρων για μελλοντικές ανάγκες.

Η Πολιτική του Τμήματος Περιβάλλοντος, για τη διασφάλιση της Προστασίας του Περιβάλλοντος, στηρίζεται στις εξής αρχές:

- ✓ Εφαρμογή Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, στο σύνολο των δραστηριοτήτων του.
- ✓ Καθορισμός αντικειμένων και σκοπών περιβαλλοντικών παρεμβάσεων.
- ✓ Αξιολόγηση και βελτίωση της συνολικής Περιβαλλοντικής επίδοσης του Τμήματος, με κατάρτιση και υλοποίηση Προγραμμάτων Δράσης για την επίτευξη των συγκεκριμένων Περιβαλλοντικών Σκοπών και Στόχων, και πάντα με καθορισμένο χρονικό διάστημα υλοποίησης. Ο βαθμός υλοποίησης των περιβαλλοντικών σκοπών και στόχων που έχουν τεθεί αξιολογούνται κατά τη διάρκεια της ανασκόπησης από τη διοίκηση.
- ✓ Υιοθέτηση συγκεκριμένων κανόνων περιβαλλοντικών ελέγχων στην εσωτερική λειτουργία του.
- ✓ Λήψη των αναγκαίων μέτρων για την πρόληψη περιβαλλοντικής ρύπανσης, διαμέσου πάντοτε της συμμόρφωσης με τη σχετική εθνική και κοινοτική νομοθεσία.
- ✓ Εφαρμογή αρχών συλλογής και διαχείρισης των αποβλήτων που προκύπτουν από τις δραστηριότητές του.
- ✓ Βελτίωση της συνολικής περιβαλλοντικής συμπεριφοράς του τμήματος, ιδιαίτερα σε θέματα Πρόληψης της Ρύπανσης του περιβάλλοντος και Αντιμετώπισης Εκτάκτων Κινδύνων.
- ✓ Εφαρμογή συνεχούς εκπαίδευσης και ενημέρωσης του προσωπικού του σε θέματα Περιβάλλοντος.
- ✓ Προώθηση ανοικτού διαλόγου και ενημέρωση του προσωπικού του, του κοινού, των Αρχών και όλων όσων συνεργάζονται μαζί τους, σε πνεύμα ειλικρινούς και αμοιβαίου σεβασμού.

- ✓ Εδραίωση της έννοιας της προστασίας του φυσικού μας κεφαλαίου, της οικολογικής ευαισθησίας και του περιβαλλοντικού οράματος, το οποίο εμπνέει το ανώτατο επίπεδο ιεραρχίας, σε όλη την πυραμίδα των εργαζομένων στο Τμήμα Περιβάλλοντος.
- ✓ Συμμετοχή σε δράσεις, προγράμματα και εκδηλώσεις που αποσκοπούν στη διαφώτιση, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού για θέματα πρόληψης και προστασίας του περιβάλλοντος,

Για τη διασφάλιση της προστασίας του περιβάλλοντος, το Τμήμα εφαρμόζει Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης το οποίο, συμμορφώνεται πλήρως με τις κατευθυντήριες οδηγίες του Ευρωπαϊκού Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1221/2009 περί της εκούσιας συμμετοχής οργανισμών σε κοινοτικό σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (EMAS). Το πεδίο εφαρμογής του Συστήματος είναι οι Υπηρεσίες δημόσιας διοίκησης σε θέματα προστασίας περιβάλλοντος.

Ο υπεύθυνος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης εξασφαλίζει ότι οι Διαδικασίες του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, είναι πλήρως κατανοητές από το σύνολο του ανθρώπινου δυναμικού του τμήματος, εφαρμόζονται και τηρούνται σε όλα τα επίπεδα της οργανωτικής δομής.

Ο Διευθυντής του Τμήματος Περιβάλλοντος, σε συνεργασία με το προσωπικό του τμήματος, δεσμεύεται ότι αφ' ενός θα μεριμνά συνεχώς για την πλήρη και αποτελεσματική εφαρμογή του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, αφ' ετέρου ότι θα παρέχει όλα τα απαραίτητα μέσα για τη συνεχή και απρόσκοπτη λειτουργία αυτού και τη συνεχή βελτίωση του.

Η Περιβαλλοντική Πολιτική και Περιβαλλοντική Δήλωση του Τμήματος Περιβάλλοντος γίνεται γνωστή στο ευρύ κοινό μέσω του διαδικτυακού κόμβου που διατηρεί www.moa.gov.cy/environment

Υπεύθυνος για την δημοσίευση της Περιβαλλοντικής Δήλωσης και Περιβαλλοντικής Πολιτικής είναι ο Υπεύθυνος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης του Τμήματος Περιβάλλοντος.

4. Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης

Το Σύστημα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (ΣΠΔ) του Τμήματος Περιβάλλοντος αποτελεί ένα ολοκληρωμένο σύστημα για τη συνολική και ορθή διαχείριση των περιβαλλοντικών θεμάτων που προκύπτουν ή ενδέχεται να προκύψουν από τη λειτουργία του Τμήματος. Το ΣΠΔ οργανώνει, κατά τον πλέον συστηματικό τρόπο, την παρακολούθηση, τη διαχείριση και τελικά τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που συνδέονται με τις δραστηριότητες του Τμήματος Περιβάλλοντος.

Το ΣΠΔ που εφαρμόζει το προσωπικό του τμήματος, βασίζεται στις κατευθυντήριες οδηγίες του EMAS και έχει σκοπό την τήρηση της Περιβαλλοντικής Πολιτικής στο πεδίο των δραστηριοτήτων του Τμήματος, με την πεποίθηση ότι, η εφαρμογή του Συστήματος αυτού αναβαθμίζει το επίπεδο του Τμήματος, διασφαλίζει την εφαρμογή της πολιτικής, ενώ παράλληλα επιτυγχάνεται συνεχής βελτίωση των περιβαλλοντικών επιδόσεων προς όφελος του περιβάλλοντος και γενικότερα του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου.

Επιπλέον, το ΣΠΔ που εφαρμόζεται στηρίζεται σε συγκεκριμένη Δομή και Οργάνωση του τμήματος και σε καθιερωμένες διαδικασίες παρακολούθησης, μέτρησης και καταγραφής των περιβαλλοντικών επιπτώσεων στο άμεσο και ευρύτερο περιβάλλον, εντός του οποίου λαμβάνουν χώρα οι δραστηριότητές της.

Τα καθήκοντα, οι αρμοδιότητες και οι υπευθυνότητες τους αναφέρονται αναλυτικά στο ΣΠΔ.

Το Τμήμα Περιβάλλοντος διασφαλίζει την αποτελεσματική εφαρμογή του ΣΠΔ μέσω:

- Της διαρκούς υποστήριξης εκ μέρους της Διεύθυνσης, η οποία έχει δεσμευτεί στην ακριβή συμμόρφωση με την περιβαλλοντική πολιτική.
- Της απόκτησης των μέσων και δεξιοτήτων (εξοπλισμός, έλεγχοι, ικανότητες προσωπικού κ.ά.) που χρειάζονται για την επίτευξη της περιβαλλοντικής επίδοσης που προδιαγράφει η πολιτική.
- Της τήρησης και εφαρμογής όλων όσων προδιαγράφονται στην τεκμηρίωση του Συστήματος.

Βασικό στοιχείο του ΣΠΔ αποτελεί η ενημέρωση και η εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού του τμήματος σε θέματα που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος αλλά και στη βελτίωση της περιβαλλοντικής συνείδησης των εργαζομένων.

Είναι πεποίθηση της διεύθυνσης του τμήματος ότι η επιτυχία της εφαρμογής του ΣΠΔ περνάει μέσα από τη συνειδητοποίηση των

βασικών αρχών προστασίας και σεβασμού του περιβάλλοντος, η οποία τελικά οδηγεί στην προσωπική, έμπρακτη συμβολή κάθε εργαζομένου.

5. Περιβαλλοντικές πλευρές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις

Ως περιβαλλοντική πλευρά ορίζεται κάθε στοιχείο των δραστηριοτήτων, του οργανισμού, το οποίο μπορεί να αλληλεπιδράσει με το περιβάλλον. Οι περιβαλλοντικές πλευρές αφορούν θέματα τα οποία ενδέχεται να προκαλέσουν περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Ως περιβαλλοντική επίπτωση ορίζεται κάθε μεταβολή στο περιβάλλον είτε αρνητική, είτε θετική η οποία προκύπτει ως αποτέλεσμα, εξ ολοκλήρου ή εν μέρει, από τη δραστηριότητα του οργανισμού.

Το Τμήμα Περιβάλλοντος αναγνωρίζει όλες τις περιβαλλοντικές πλευρές και επιπτώσεις των δραστηριοτήτων του. Συγκεκριμένα, λαμβάνονται υπόψιν όλες οι δραστηριότητες εντός του πεδίου εφαρμογής του συστήματος περιβαλλοντικής διαχείρισης, όπως η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας κατά την διάρκεια της λειτουργίας του, η παραγωγή απορριμμάτων (κυρίως χαρτιού), το αποτύπωμα άνθρακα της υπηρεσίας κλπ. Στις δραστηριότητες αυτές καλύπτονται και εργασίες οι οποίες εκτελούνται από εξωτερικούς συνεργάτες όπως π.χ. εργασίες συντήρησης των κλιματιστικών μονάδων, των πυροσβεστήρων, του ανελκυστήρα κλπ.

Για όλες αυτές τις δραστηριότητες, αναγνωρίζονται οι περιβαλλοντικές πλευρές, δηλαδή το στοιχείο που μπορεί να αλληλεπιδράσει με το περιβάλλον (π.χ. το αποτύπωμα άνθρακα της υπηρεσίας), και οι περιβαλλοντικές τους επιπτώσεις, δηλαδή η μεταβολή στο περιβάλλον από τις περιβαλλοντικές πλευρές (π.χ. η συνεισφορά στο φαινόμενο του θερμοκηπίου).

Με βάση την περιβαλλοντική ανάλυση προσδιορίστηκαν οι προτεραιότητες ως προς την αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των δραστηριοτήτων του τμήματος. Με βάση δε αυτές τις προτεραιότητες διαμορφώθηκε η Περιβαλλοντική Πολιτική του τμήματος και χρησιμοποιήθηκαν για τη διαμόρφωση των αντικειμενικών σκοπών και στόχων.

Η αξιολόγηση των περιβαλλοντικών πλευρών πραγματοποιείται μέσω καθορισμένης μεθοδολογίας (αναπτύσσεται πιο κάτω). Με την διαδικασία αυτή αξιολογούνται όλες οι αναγνωρισμένες περιβαλλοντικές πλευρές για να καθοριστούν οι σημαντικότερες για τις οποίες καθορίζονται περιβαλλοντικοί στόχοι βελτίωσης. Οι θετικές περιβαλλοντικές πλευρές αναγνωρίζονται αλλά δεν βαθμολογούνται.

Η αξιολόγηση της κάθε περιβαλλοντικής πλευράς γίνεται χρησιμοποιώντας τα παρακάτω κριτήρια:

- ☞ Ροές - ποσότητες
- ☞ Περιβαλλοντική Νομοθεσία

- ☞ Επιπτώσεις στο περιβάλλον
- ☞ Υφιστάμενες πρακτικές
- ☞ Γνώμη εργαζομένων

Η κάθε περιβαλλοντική επίπτωση βαθμολογείται για κάθε ένα από τα παραπάνω κριτήρια με βαθμό από 1 – 3, όπου το 1 είναι η χαμηλότερη βαθμολογία και το 3 η υψηλότερη. Στη συνέχεια η βαθμολογία αυτή πολλαπλασιάζεται με ένα συντελεστή βαρύτητας, ανάλογα με το κριτήριο, και το άθροισμα το οποίο προκύπτει οδηγεί στην προτεραιότητα του περιβαλλοντικού κριτηρίου. Όσο πιο μεγάλη είναι η βαθμολογία του κριτηρίου τόσο πιο σημαντικό κρίνεται αυτό.

Οι περιβαλλοντικές πλευρές κατατάσσονται σε κλίμακα σοβαρότητας/σημαντικότητας ως εξής:

- Σοβαρές,
- Σημαντικές,
- Μη σημαντικές

Με βάση την παραπάνω διαδικασία το Τμήμα Περιβάλλοντος έχει αναγνωρίσει ως σημαντικές και παρακολουθεί συστηματικά τις εξής Δραστηριότητες/Πλευρές/Επιπτώσεις:

Αξιολόγηση Περιβαλλοντικών Πλευρών Τμήμα Περιβάλλοντος

No	Διαδικασία	Κύριες Δραστηριότητες	Περιβαλλοντικές Πλευρές	Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις	F	Lx3	I x2	P	O	Σύνολο	Προτεραιότητα
1	Λειτουργία γραφείων	Χρήση ηλεκτρικής ενέργειας από τη λειτουργία των γραφείων	Αέριες εκπομπές από το σταθμό ηλεκτροπαραγωγής	-Εκπομπές GHGs -Εξάντληση μη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	3	6	4	2	3	18	2
2	Λειτουργία γραφείων	Διάθεση αστικών απορριμμάτων	Παραγωγή στερεών αποβλήτων	-Πιθανή μόλυνση εδάφους και υπόγειου υδροφόρου	1	6	2	1	1	11	8
3	Λειτουργία γραφείων	Διάθεση αστικών απορριμμάτων	Παραγωγή ρευστών αποβλήτων PMD	-Αύξηση όγκου αποβλήτων σε ΧΥΤΑ	1	6	2	1	1	11	8
4	Λειτουργία γραφείων	Χρήση χαρτιού	Παραγωγή αποβλήτων χαρτιού	-Κατανάλωση φυσικών πόρων	2	6	2	2	3	15	4
5	Λειτουργία γραφείων	Εργασίες συντήρησης ανελκυστήρα	Διάθεση μεταχειρισμένων μηχανελαίων - λιπαντικών	-Ρύπανση εδάφους -Ρύπανση υδάτινων αποδεκτών	1	9	2	1	1	14	5
6	Μεταφορές	Μετακινήσεις προσωπικού	Κλιματικές αλλαγές	-Αποτύπωμα άνθρακα οργανισμού	2	6	6	2	3	19	1
7	Μεταφορές	Μετακινήσεις προσωπικού	Κατανάλωση καυσίμου/ πετρελαίου	-Μείωση φυσικών πόρων -Αέριες εκπομπές	2	6	4	2	2	16	3
8	Μεταφορές	Χρήση υπηρεσιακών οχημάτων	Παραγωγή επικίνδυνων αποβλήτων (χρησιμοποιημένα ελαστικά κτλ)	-Ρύπανση εδάφους -Πιθανότητα πρόκλησης πυρκαγιάς	1	9	2	1	1	14	5
9	Μεταφορές	Χρήση υπηρεσιακών οχημάτων	Παραγωγή επικίνδυνων αποβλήτων (χρησιμοποιημένα μηχανέλαια)	-Ρύπανση εδάφους -Ρύπανση υδάτινων αποδεκτών	1	9	2	1	1	14	5
10	Μεταφορές	Χρήση υπηρεσιακών οχημάτων	Παραγωγή επικίνδυνων αποβλήτων (μπαταρίες αυτοκινήτων)	-Ρύπανση εδάφους -Ρύπανση υδάτινων αποδεκτών	1	9	2	1	1	14	5

11	Λειτουργία γραφείων	Λειτουργία γραφειακού εξοπλισμού και κλιματιστικών μονάδων	Ποιότητα της ατμόσφαιρας εσωτερικών χώρων	Οσμίες/σκόνη/θόρυβος	1	6	2	1	2	12	7
12	Λειτουργία γραφείων	Λειτουργία γραφειακού εξοπλισμού (εκτυπωτές κτλ)	Παραγωγή επικίνδυνων αποβλήτων (μελανοδοχεία κτλ)	-Πιθανή μόλυνση εδάφους και υπόγειου υδροφόρα	2	6	2	1	1	12	7
13	Λειτουργία γραφείων	Λειτουργία γραφειακού εξοπλισμού (υπολογιστές, εκτυπωτές κτλ)	Παραγωγή επικίνδυνων αποβλήτων (ηλεκτρικός και ηλεκτρονικός εξοπλισμός)	-Πιθανή μόλυνση εδάφους και υπόγειου υδροφόρα	1	6	4	1	1	13	6
14	Λειτουργία γραφείων	Φωτισμός γραφείων	Παραγωγή επικίνδυνων αποβλήτων (λαμπτήρες)	-Πιθανή μόλυνση εδάφους και υπόγειου υδροφόρα	1	6	4	1	1	13	6
15	Λειτουργία γραφείων	Λειτουργία εξοπλισμού γραφείου	Παραγωγή επικίνδυνων αποβλήτων (μπαταρίες)	-Πιθανή μόλυνση εδάφους και υπόγειου υδροφόρα	1	6	4	1	1	13	6
16	Λειτουργία γραφείων	Διάθεση ιατρικών απορριμμάτων (πετσέτες υγείας)	Παραγωγή ιατρικών αποβλήτων	-Πιθανή μόλυνση εδάφους και υπόγειου υδροφόρα	1	6	2	1	1	11	8
17	Λειτουργία γραφείων	Ψύκτης νερού	Ποιότητα πόσιμου νερού	-Υγιεινή και ασφάλεια προσωπικού	1	6	2	1	1	11	8
18	Λειτουργία γραφείων	Χρήση νερού για τον καθαρισμό των γραφείων	Κατανάλωση νερού	-Μείωση φυσικών πόρων	1	6	2	1	1	11	8
19	Λειτουργία γραφείων	Χρήση καθαριστικών μη φιλικών προς το περιβάλλον	-Παραγωγή στερεών αποβλήτων (συσκευασίες χημικών καθαριστικών) -Υγρά απόβλητα	-Αύξηση όγκου αποβλήτων σε ΧΥΤΑ -Πιθανή μόλυνση εδάφους και υπόγειου υδροφόρα	1	6	2	1	1	11	8
20	Λειτουργία γραφείων	Δημιουργία υγρών αστικών αποβλήτων από τους εργαζόμενους	Παραγωγή υγρών αποβλήτων	-Πιθανή μόλυνση εδάφους και υπόγειου υδροφόρα	1	6	2	1	1	11	8

Παραπομπή

Επίπεδο 3		Επίπεδο 2		Επίπεδο 1	
Ροές - ποσότητες	Πολύ σημαντική	Σημαντική	Κανονική		
Περιβαλλοντική νομοθεσία	Περιβαλλοντική άδεια	Διοικητική απαίτηση	Πέσεις από τρίτους		
Επιπτώσεις στο περιβάλλον	Σημαντικές και επαναλαμβανόμενες	Πολύ σημαντικές	Ελαφριές		
Μέτρα αντιρρύπανσης	Πρέπει να σταματήσουν άμεσα	Πρέπει να αλλάξουν	Πρέπει να ελεγχθούν		
Γνώμη εργαζόμενων	50% μη ικανοποιημένοι	30% μη ικανοποιημένοι	20% μη ικανοποιημένοι		
Ημερομηνία: Δεκέμβριος 2014	Όνομα οργανισμού: Τμήμα Περιβάλλοντος	Έκδοση: 1			

(Handwritten signature)

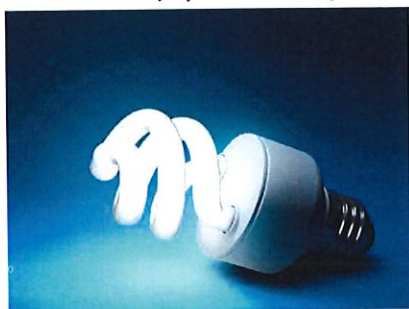
6. Περιγραφή των περιβαλλοντικών πλευρών

6.1. Κατανάλωση ενέργειας

Η ηλεκτρική ενέργεια αποτελεί τη βασική πηγή που χρησιμοποιείται για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών του Τμήματος Περιβάλλοντος και τροφοδοτείται μέσω του δικτύου χαμηλής τάσης της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου (ΑΗΚ).

Η ηλεκτρική ενέργεια προορίζεται για τη λειτουργία των γραφειακών χώρων του τμήματος, όπως τη λειτουργία των κλιματιστικών μονάδων, το φωτισμό των γραφείων, τη λειτουργία του γραφειακού εξοπλισμού (υπολογιστές, εκτυπωτές, φωτοτυπική μηχανή, μηχανή fax) κλπ.

Στον παρακάτω Πίνακα (**Πίνακας 1**) παρουσιάζονται οι καταναλώσεις ηλεκτρικής ενέργειας (kWh) από τη λειτουργία των γραφείων του Τμήματος Περιβάλλοντος στο Δήμο Έγκωμης, Λευκωσία, για τα έτη 2013, 2014, 2015 και 2014.

Σύμφωνα με τα πρότυπα του Ευρωπαϊκού Κανονισμού EMAS θα πρέπει να καθοριστεί μία ανηγμένη τιμή (δείκτης) για την κατανάλωση της ηλεκτρικής ενέργειας από τις λειτουργίες του Τμήματος. Στα πλαίσια εφαρμογής του ΣΠΔ θα καθοριστεί ο καταλληλότερος δείκτης για την κατανάλωση της

ηλεκτρικής ενέργειας. Καταλληλότερη παράμετρος κρίνεται ότι είναι οι ανθρωποημέρες εργασίας στο κτίριο του Τμήματος Περιβάλλοντος. Γραφήματα πραγματοποιήθηκαν σε διμηνιαία βάση για την κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας βάση των ανθρωποημερών εργασίας, όπως φαίνεται στη συνέχεια και βάση αυτών θα εξαχθούν και τα αντίστοιχα συμπεράσματα.

Πίνακας 1. Κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας (kWh) για τα έτη 2013, 2014, 2015 και 2016

	Κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας (kWh)					Ανθρωποημέρες (ΑΗ) εργασίας					Ειδική κατανάλωση Ηλεκτρικής ενέργειας (kWh/ΑΗ)				
	2013	2014	2015	2016		2013	2014	2015	2016		2013	2014	2015	2016	
1	13277	13148	14267	28308		1650	1680	1975	2503		8,05	7,83	7,22	11,31	
2	7076	10600	17683	6241		1490	1550	1946	2486		4,75	6,97	9,09	2,51	
3	11534	10597	6259	10943		1600	1425	2038	2151		7,21	7,44	3,07	5,09	
4	18377	30033	27826	33156		1395	1350	1640	1867		13,17	22,25	16,97	17,76	
5	18023	18023	10154	12248		1620	1650	2218	2250		11,13	10,92	4,58	5,44	
6	10484	836	865	4483		15500	1601	2092	2054		6,76	0,52	0,41	2,18	
Σύνολο	78.771	83.237	77.054	95.379		9.305	9.256	11.909	13.311		8,47	9,01	6,47	7,17	
	1.750 kWh/επ/χρ	1.850 kWh/επ/χρ	1.306 kWh/επ/χρ	1.207 kWh/επ/χρ											

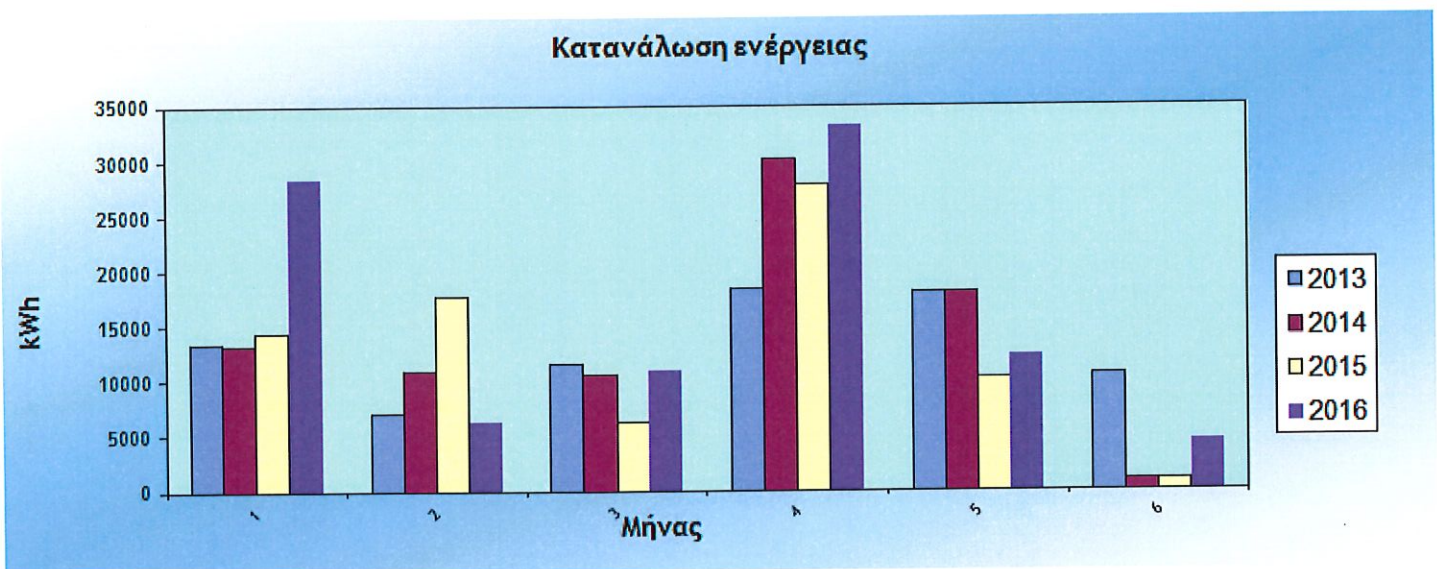

Παρακάτω παρουσιάζεται διάγραμμα όπου παρουσιάζεται η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας ανά διμήνια (**γράφημα 1**) ενώ στο **γράφημα 2** παρουσιάζεται η ειδική κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας ανά ανθρωπομέρα (kWh/AH).

Η μέση τιμή κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας ανά ανθρωπομέρα (kWh/AH) για το 2014, χρονιά κατά την οποία ξεκίνησε η εφαρμογή του ΣΠΔ, ήταν 9,01 kWh/AH (ή 1.850 kWh/εργαζόμενο), ενώ η μέση τιμή κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας ανά ανθρωπομέρα (kWh/AH) για το 2016, ήταν 7.17 kWh/AH (ή 1.207 kWh/εργαζόμενο), **ήτοι μείωση κατά 20,4%, η οποία υπερβαίνει κατά πολύ τον στόχο του ΣΠΔ της μείωσης κατά 2% κατ' έτος.**

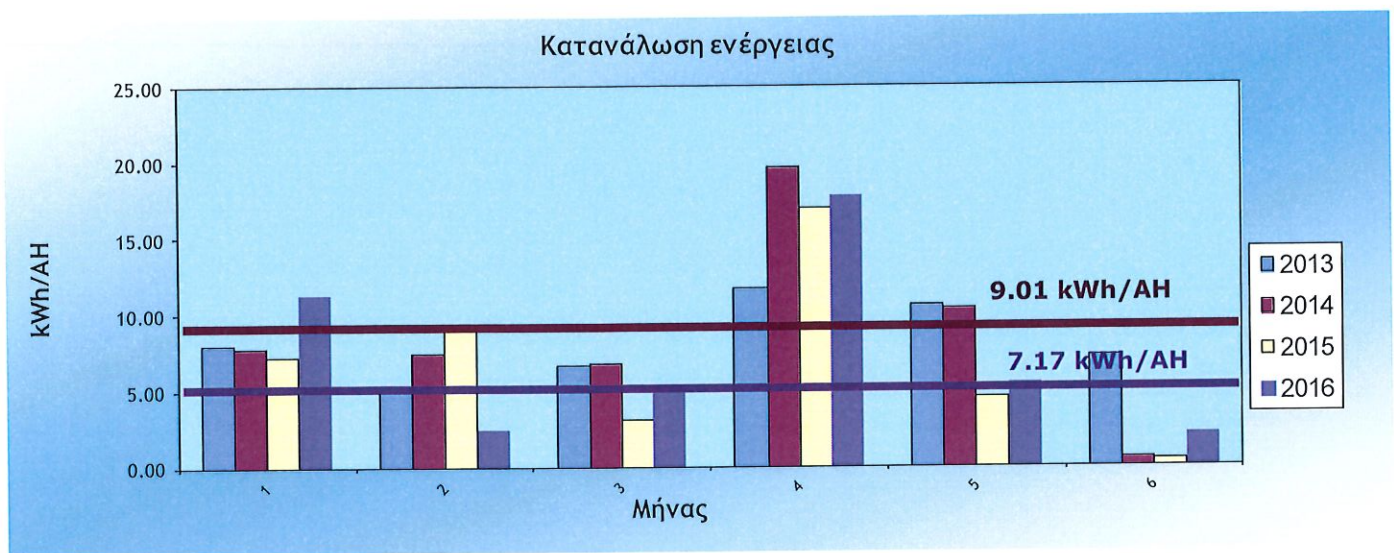
Επίσης, όπως φαίνεται και από το **γράφημα 2**, η μεγαλύτερη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας παρατηρήθηκε κατά τη θερινή περίοδο (Ιούλιος – Αύγουστος).

Το Τμήμα Περιβάλλοντος αναμένει, μέσω των μέτρων εξοικονόμησης ενέργειας που έχει υιοθετήσει μέσω του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, (παρακολούθηση της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας, λειτουργία των κλιματιστικών μονάδων στις βέλτιστες θερμοκρασίες εξοικονόμησης ενέργειας το χειμώνα και το καλοκαίρι, τακτική συντήρηση τους κπλ) να επιτύχει τον στόχο τον οποίο έχει θέσει, την ελάττωση κατά 2% της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας ανά ανθρωπομέρα σε ετήσια βάση.

Γράφημα 1: Κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας (kWh) για τα έτη 2013, 2014, 2015 και 2016

Γράφημα 2: Κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας ανά ανθρωποημέρα (kWh/AH) για τα έτη 2013, 2014, 2015 και 2016.

Το Τμήμα Περιβάλλοντος διασφαλίζει την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση, ακόμα και εξοικονόμηση της κατανάλωσης της ηλεκτρικής ενέργειας με την εφαρμογή διαφόρων μέτρων. Συγκεκριμένα, εφαρμόζονται τα ακόλουθα μέτρα:

- ⇒ Παρακολουθείται η κατανάλωση ενέργειας της υπηρεσίας, με σκοπό την ελάττωσή της κατά 2% ανά ΑΗ σε ετήσια βάση.
- ⇒ Ο κλιματισμός του χώρου λειτουργεί στην βέλτιστη θερμοκρασία για την εξοικονόμηση ενέργειας για το χειμώνα και το καλοκαίρι (23 – 25 °C την χειμερινή περίοδο και 25-27 °C την καλοκαιρινή περίοδο).
- ⇒ Διατηρούνται τα blinds και οι κουρτίνες κλειστές ή ανοικτές (ανάλογα με την θέση του ήλιου) για τον περιορισμό της χρήσης του κλιματισμού.
- ⇒ Χρησιμοποιείται γραφειακός εξοπλισμός (υπολογισμός, εκτυπωτές κτλ) ενεργειακής κλάσης A (Energy Star).
- ⇒ Υιοθέτηση πολιτικής απενεργοποίησης του γραφειακού εξοπλισμού (υπολογιστές, εκτυπωτές κτλ) στο τέλος της ημέρας.
- ⇒ Διεξαγωγή σεμιναρίων σχετικά με τη χρήση του γραφειακού εξοπλισμού και τρόπους εξοικονόμησης ενέργειας, το φωτισμό, τα οχήματα.
- ⇒ Ενημερωτικό γράμμα μέσω email από την διοίκηση προς τους εργαζόμενους σχετικά με την εξοικονόμηση ηλεκτρικής ενέργειας στα πλαίσια του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης.
- ⇒ Χρονοδιακόπτες στους ψύκτες νερού για να διακόπτεται η λειτουργία τους τις ημέρες που δεν λειτουργούν τα γραφεία

6.2. Κατανάλωση νερού

Η παροχή νερού του Τμήματος Περιβάλλοντος προέρχεται από το δίκτυο ύδρευσης της πόλης της Λευκωσίας. Το νερό χρησιμοποιείται κυρίως για σκοπούς καθαριότητας των γραφειακών χώρων καθώς και στους χώρους υγιεινής του προσωπικού. Το τμήμα προμηθεύεται πόσιμο νερό από ελεγμένους – πιστοποιημένους προμηθευτές νερού.

BB

Στον παρακάτω Πίνακα (**Πίνακας 2**) παρουσιάζονται οι καταναλώσεις νερού (m³) από τη λειτουργία των γραφείων του Τμήματος Περιβάλλοντος στο Δήμο Έγκωμης, Λευκωσία, για τα έτη 2013, 2014, 2015 και 2014.

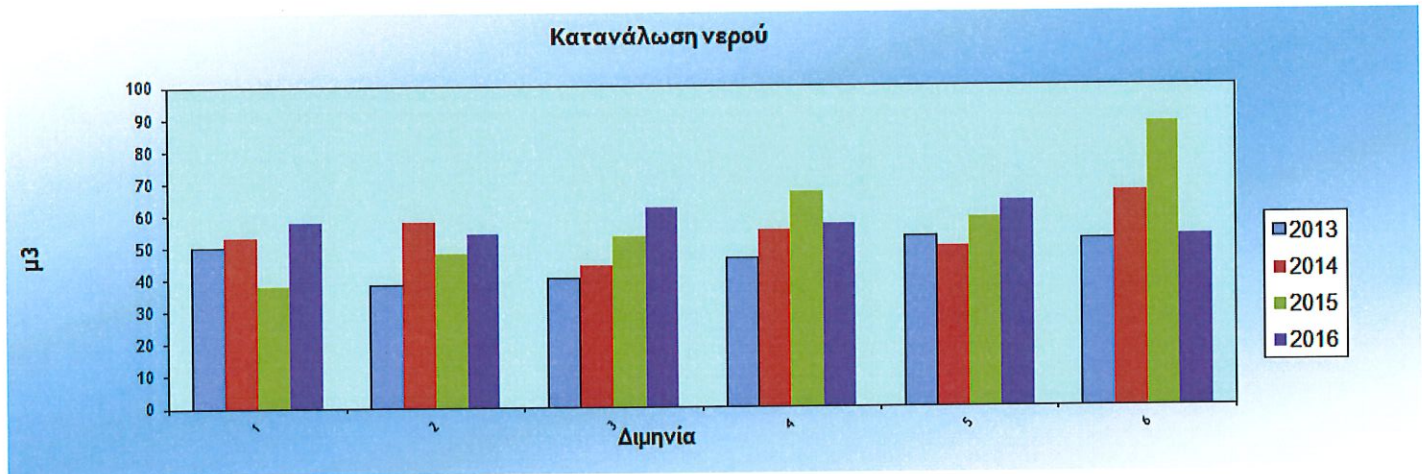
Πίνακας 2. Κατανάλωση νερού (m³) για τα έτη 2013, 2014, 2015 και 2014

Διμηνία	Κατανάλωση νερού (m ³)				Ανθρώπινη κατανάλωση νερού (m ³ /ΑΗ)							
	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016				
1	50	53	38	58	1650	1680	1975	2503	0,030	0,032	0,019	0,023
2	38	58	48	54	1.490	1550	1946	2486	0,027	0,037	0,027	0,022
3	40	44	53	62	1600	1425	2038	2151	0,025	0,031	0,037	0,029
4	46	55	67	57	1.395	1.350	1640	1867	0,033	0,034	0,038	0,0305
5	53	50	59	64	1.620	1.650	2218	2250	0,033	0,030	0,041	0,0285
6	52	67	88	53	1.550	1.601	2092	2054	0,034	0,042	0,009	0,025
Σύνολο	279	327	353	348	9.305	9.256	11.909	13.311	0,030	0,035	0,030	0,026
	m ³ /εργ/έτος 6,2	m ³ /εργ/έτος 7,2	m ³ /εργ/έτος 5,98	m ³ /εργ/έτος 4,405								
				m ³ /εργ/έτος								

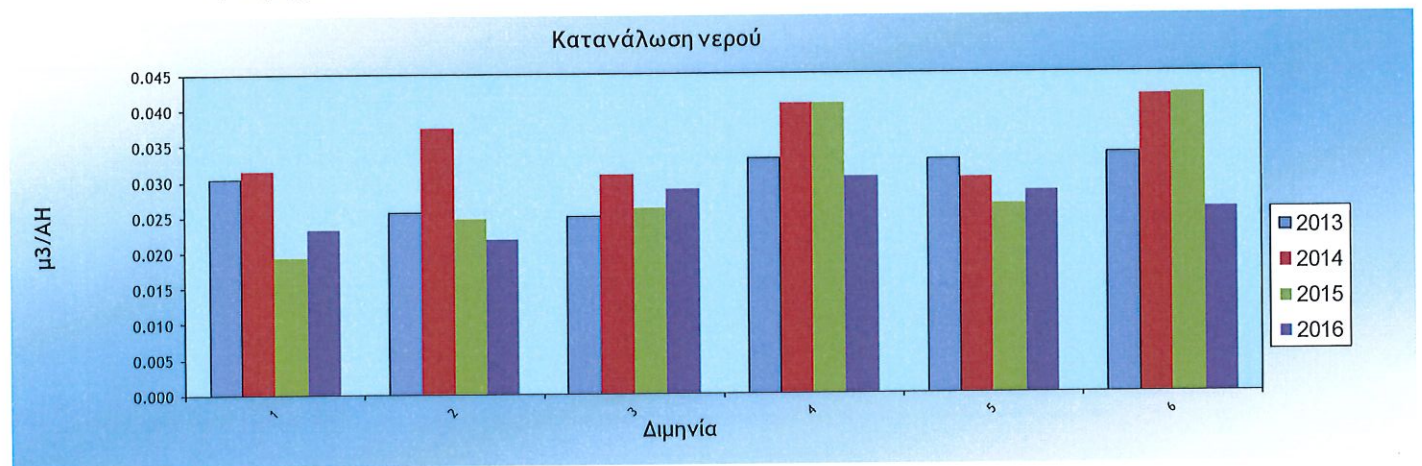

Γραφήματα πραγματοποιήθηκαν σε διμηνιαία βάση για την κατανάλωση νερού βάση των ανθρωποημερών εργασίας, όπως φαίνεται στη συνέχεια και βάση αυτών θα εξαχθούν και τα αντίστοιχα συμπεράσματα.

Παρακάτω παρουσιάζονται (**γράφημα 3**) οι καταναλώσεις του νερού για τα έτη 2013, 2014, 2015 και 2016 ενώ στο **γράφημα 4** παρουσιάζονται οι καταναλώσεις του νερού ανά ανθρωποημέρα για τα έτη 2013, 2014, 2015 και 2016 για το Τμήμα Περιβάλλοντος.

Γράφημα 3: Κατανάλωση νερού (m^3) για τα έτη 2013, 2014, 2015 και 2016

Γράφημα 4: Κατανάλωση νερού ανά ανθρωποημέρα (m^3/AH) για τα έτη 2013, 2014, 2015 και 2016

Η μέση τιμή κατανάλωσης νερού ανά ανθρωποημέρα για το 2016 ήταν $0,026 m^3/AH$ (ή $4.405 m^3/εργαζόμενο/έτος$) ενώ η μεγαλύτερη κατανάλωση νερού παρατηρήθηκε κατά τη θερινή περίοδο (Αύγουστος - Σεπτέμβριος). Η αύξηση αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι παρόλο που το διάστημα αυτό ένα μεγάλο μέρος του προσωπικού της υπηρεσίας απουσίαζε λόγω άδειας καλοκαιριού, η κατανάλωση του νερού παρέμενε σταθερή δεδομένου η κατανάλωση νερού καλύπτει πάγιες ανάγκες (καθαρισμό χώρων κυρίως).

(Handwritten signature)

Για το έτος 2016, παρουσιάστηκε σημαντική μείωση (~13.3%) στην μέση ετήσια τιμή της κατανάλωσης νερού ανά ανθρωπομέρα (m³/ΑΗ) ως αποτέλεσμα των μέτρων εξοικονόμησης που εφαρμόζονται.

Με βάση τα αποτελέσματα του 2016 ο απώτερος στόχος του Τμήματος Περιβάλλοντος για μείωση της κατανάλωσης του νερού ανά ανθρωπομέρα κατά 7% σε ετήσια βάση επιτυγχάνεται.

Η Διεύθυνση του Τμήματος Περιβάλλοντος προσπαθεί σε συνεχή βάση να λαμβάνει διάφορα μέτρα για εξοικονόμηση της κατανάλωσης του νερού και κατ' επέκταση το οικονομικό όφελος. Συγκεκριμένα, έχει ήδη προβεί στις πιο κάτω ενέργειες:

- ⇒ Παρακολούθηση της κατανάλωσης νερού με σκοπό τη μείωση της κατανάλωσης του νερού από το Τμήμα Περιβάλλοντος σε ποσοστό 7% σε ετήσια βάση,
- ⇒ Τακτικοί έλεγχοι για τυχόν διαρροές στις σωληνώσεις των κτηριακών εγκαταστάσεων. Άμεση επιδιόρθωσή τους σε περιπτώσεις διαρροών,
- ⇒ Ενημερωτικό γράμμα μέσω email από την διεύθυνση προς τους εργαζόμενους σχετικά με την εξοικονόμηση νερού στα πλαίσια του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης,
- ⇒ Εγκατάσταση μειωτήρων παροχής νερού σε όλες τις βρύσες

Αν και η κατανάλωση νερού δεν εντάσσεται στις κύριες επιδράσεις του Τμήματος Περιβάλλοντος στο περιβάλλον, όπως αυτές προκύπτουν από την λειτουργία του, ωστόσο και αυτός ο τομέας αντιμετωπίζεται με υπευθυνότητα, καθώς το νερό αποτελεί πολύτιμο φυσικό αγαθό.

6.3. Στερεά και υγρά απόβλητα

6.3.1. Στερεά απορρίμματα

Στο Τμήμα Περιβάλλοντος γίνεται κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να ανακυκλώνονται ή/και να αξιοποιούνται όλα τα παραγόμενα απόβλητα από τις λειτουργίες του. Όλα τα στερεά απόβλητα ανάλογα με το είδος τους, συλλέγονται σε συγκεκριμένους χώρους από όπου παραλαμβάνονται είτε από τους αρχικούς προμηθευτές των υλικών, από αδειοδοτημένους υπεργολάβους διαχείρισης αποβλήτων, είτε διαχειρίζονται μέσω των κρατικών διαδικασιών. Παράλληλα υπάρχει, όπου είναι εφικτό, προγράμματα ανακύκλωσης υλικών ή εξοπλισμού. Σήμερα το Τμήμα Περιβάλλοντος παρακολουθεί τη ροή των κυριότερων αποβλήτων (waste streams) φροντίζοντας για την καλύτερη δυνατή διαχείρισή τους και τη μείωση των επιπτώσεων στο περιβάλλον.

Συνεπώς, το τμήμα παρακολουθεί και διαχειρίζεται τον κύκλο ζωής των εξής υλικών:

1. Μελανοδοχεία (toner cartridges)
2. Χαρτί εκτύπωσης
3. Απόβλητα Ηλεκτρικού & Ηλεκτρονικού Εξοπλισμού
4. Άχρηστοι λαμπτήρες

5. Μπαταρίες
6. Αστικά απορρίμματα
7. Πετσέτες υγείας

Το μεγαλύτερο ποσοστό των παραγόμενων απορριμμάτων από τις λειτουργίες του τμήματος αποτελεί το **χαρτί εκτύπωσης**. Η ποσότητα του απορριπτόμενου χαρτιού οδηγείται για ανακύκλωση μέσω του δικτύου ανακύκλωσης της C.E.I. Recycling στην πόλη της Λευκωσίας σε ποσοστό 100%. Η ποσότητα χαρτιού που **αγοράστηκε** το 2015 για σκοπούς χρήσης στο κτίριο της Λευκωσίας ήταν 14.000 kg ενώ για το 2016 η ποσότητα χαρτιού που **αγοράστηκε** για σκοπούς χρήσης στον κτίριο της Λευκωσίας ανήλθε στα 41.000 kg. Η διαφορά αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι για το 2015 υπήρχαν αποθηκευμένες ποσότητες από το προηγούμενο έτος στις αποθήκες του Τμήματος. Η Διεύθυνση του Τμήματος Περιβάλλοντος, στα πλαίσια εφαρμογής του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, εφαρμόζοντας διάφορες ενδεδειγμένες πρακτικές μείωσης (περιορισμός εκτύπωσης σε draft μορφή) και προώθησης της ηλεκτρονικής επικοινωνίας και χρήσης των υπηρεσιών διαδικτύου (αποστολή email κτλ) στοχεύει στην μείωση κατά 2% της χρήσης χαρτιού ανά έτος.

Υπολογίζεται ότι για το 2015, οδηγήθηκαν για ανακύκλωση περίπου 4,6 τόνοι χαρτιού μέσα από το σύστημα συλλογής που έχει εγκατασταθεί στο Τμήμα Περιβάλλοντος ενώ το 2016 οδηγήθηκαν για ανακύκλωση περίπου 5,07 τόνοι χαρτιού. (Φωτ. 2 και 3)

Με βάση τη διεθνή αποτίμηση των οφελών από τη διαχείριση των αποβλήτων προκύπτει ότι με την ανακύκλωση 1 tn χαρτιού εξοικονομούνται 17 δέντρα, 100 λίτρα πετρελαίου και 2.000 λίτρα νερού. Το Τμήμα Περιβάλλοντος ως εκ τούτου έχει προστατεύσει σε ετήσια βάση 86 δέντρα περίπου και έχει εξοικονομήσει περίπου 507 λίτρα πετρελαίου και 10.140 λίτρα νερού, λόγω της ανακύκλωσης χαρτιού.

Η συμμετοχή του προσωπικού είναι πολύ σημαντική στην υλοποίηση και στα αποτελέσματα των σχετικών δράσεων μείωσης κατανάλωσης χαρτιού και γι' αυτόν το λόγο γίνονται έντονες και συνεχείς προσπάθειες ευαισθητοποίησής τους ώστε ο κάθε εργαζόμενος:

- να εκτυπώνει επιλεκτικά τα ηλεκτρονικά μηνύματα που λαμβάνει,
- να πραγματοποιεί εκτύπωση σε σμίκρυνση τάξεως 50%, ώστε να καταναλώνεται το μισό χαρτί στις πρόχειρες εκτυπώσεις,
- να επαναχρησιμοποιεί το χαρτί από την πίσω μεριά.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι μέρος του χαρτιού που χρησιμοποιεί το τμήμα για τις λειτουργικές του ανάγκες είναι φιλικό προς το περιβάλλον με σήμανση EU Ecolabel, το οποίο προέρχεται από αειφορικά διαχειριζόμενα δάση ενώ άλλο μέρος του προέρχεται από ανακυκλωμένο πολτό 50%.

Φωτ. 2. Κάδος ανακύκλωσης χαρτιού στα γραφεία του Τμήματος Περιβάλλοντος

Φωτ. 3. Κάδοι ανακύκλωσης χαρτιού και PMD στα γραφεία του Τμήματος Περιβάλλοντος

Σχετικά με τα **παραγόμενα απόβλητα ηλεκτρονικού εξοπλισμού** (υπολογιστές ή εκτυπωτές κτλ που είναι εκτός λειτουργίας), αυτά σε περίπτωση όπου αυτά υπάρξουν το Τμήμα Περιβάλλοντος θα τα οδηγήσει για ανακύκλωση μέσω των κρατικών διαδικασιών. Με τον τρόπο αυτό, το τμήμα συμβάλλει στην μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της απόρριψης βαρέων μετάλλων (όπως μόλυβδο, υδράργυρο και κάδμιο) σε χώρους υγειονομικής ταφής απορριμμάτων. Ως στόχος για το 2017 παραμένει η ασφαλής διαχείριση του 100% του ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού, εάν αυτός προκύψει.

Τα **άδεια μελανοδοχεία** που προκύπτουν από τη λειτουργία των φωτοτυπικών και εκτυπωτικών μηχανών διατίθενται σε

αδειοδοτημένη εταιρεία συλλογής (Telli Recycling Ltd.), μεταφοράς και επεξεργασίας. Υπολογίζεται ότι για το έτος 2015 συλλέχθηκαν και παραδόθηκαν στην εταιρεία αυτή 146 kg περίπου κενών μελανοδοχείων (2,47 kg/εργαζόμενο), ενώ για το 2016 συλλέχθηκαν και παραδόθηκαν 150 kg περίπου κενών μελανοδοχείων (2,54 kg/εργαζόμενο) . Στόχος είναι εντός του 2017 να συνεχιστεί η εύρυθμη λειτουργία του προγράμματος ανακύκλωσης των κενών μελανοδοχείων, οδηγώντας έτσι στην 100% ασφαλή διαχείριση τους καθώς και την μείωση της ποσότητας των κενών μελανοδοχείων κατά 2%.

Οι χρησιμοποιημένοι λαμπτήρες αποτελούν απόβλητα που ελέγχονται από τη σχετική περιβαλλοντική νομοθεσία. Η δε ασφαλής διάθεσή τους αποτρέπει τους κινδύνους ρύπανσης του εδάφους και του υδροφόρου ορίζοντα με βαρέα μέταλλα και άλλες επικίνδυνες ουσίες. Το Τμήμα Περιβάλλοντος έχει εγκαταστήσει μηχανισμό συλλογής των **άχρηστων λαμπτήρων** που αντικαθίστανται τους οποίους προωθεί

σε φορέα εναλλακτικής διαχείρισης αποβλήτων ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού (ΑΗΗΕ) είτε σε χώρους πώλησης λαμπτήρων. Ως στόχος για το 2017 παραμένει η ασφαλής διαχείριση του 100% των υλικών αυτών.

Επίσης, στο Τμήμα Περιβάλλοντος έχει εγκατασταθεί σύστημα συλλογής ξηρών μπαταριών οικιακού τύπου από την εταιρία ΑΦΗΣ Κύπρου από όπου συλλέγονται μέσω ειδικών κάδων της εταιρείας (**φωτογραφία 4**) και οδηγούνται στην ανακύκλωση. Για το έτος 2015, η εταιρεία ΑΦΗΣ συνέλεξε 27 κιλά ξηρών μπαταριών οικιακού τύπου για ανακύκλωση ενώ το έτος 2016 η ποσότητα αυτή ανήλθε στα 31 κιλά.

Με την δράση αυτή, το Τμήμα Περιβάλλοντος συνεισφέρει στην επίτευξη του εθνικού στόχου συλλογής φορητών μπαταριών που είναι η συλλογή του 45% κατά βάρος των φορητών μπαταριών που διακινούνται στη χώρα μέχρι την 26/9/2016.

Φωτ. 4. Σημείο συλλογής μπαταριών στα γραφεία του Τμήματος Περιβάλλοντος

Μετά από πρωτοβουλία των εργαζομένων στο Τμήμα Περιβάλλοντος, στις τουαλέτες των κτηριακών εγκαταστάσεων της υπηρεσίας υπάρχουν ξεχωριστοί κάδοι συλλογής πετσετών υγείας, απόβλητα τα οποία χαρακτηρίζονται ως ιατρικά – μολυσματικά. Τα απόβλητα αυτά συλλέγονται από την αδειοδοτημένη εταιρεία συλλογής, μεταφοράς και επεξεργασίας Advance M.W.M. Ltd. Να σημειωθεί ότι δεν καταγράφονται ποσοτικά στοιχεία για το συγκεκριμένο ρεύμα αποβλήτων.

Τα **απόβλητα οικιακού τύπου** που παράγονται από τους εργαζόμενους του Τμήματος Περιβάλλοντος συλλέγονται από το σύστημα αποκομιδής απορριμμάτων του Δήμου Έγκωμης. Στον παρακάτω Πίνακα (**Πίνακας 3**) παρουσιάζονται συνοπτικά τα ρεύματα αποβλήτων που δημιουργούνται από τη λειτουργία των γραφείων του Τμήματος Περιβάλλοντος, οι ποσότητες τους και ο τρόπος διάθεσής τους.

Πίνακας 3. Παραγόμενα ρεύματα αποβλήτων από τις λειτουργίες του Τμήματος Περιβάλλοντος

Ρεύμα αποβλήτων	Ποσότητες αποβλήτων (kg)				Τρόπος διάθεσης
	2013	2014	2015	2016	
Χαρτί εκτύπωσης	3.280	3.630	4.600	5.070	Δίκτυο ανακύκλωσης C.E.I. Recycling
Κενά μελανοδοχεία	-	80	146	150	Telli Recycling Ltd
Ηλεκτρονικός εξοπλισμός	0	0	0	0	Ανακύκλωση μέσω των κρατικών διαδικασιών
Λαμπτήρες	-	-	-	-	Φορέας εναλλακτικής διαχείρισης αποβλήτων ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού
Μπαταρίες	26	21	27	31	ΑΦΗΣ Κύπρου
Πετσέτες υγιείας	-	-	-	-	Advance M.W.M. Ltd
Οικιακά * απορρίμματα	-	-	30 kg/ημέρα	30 kg/ημέρα	Κάδοι αστικών απορριμμάτων Δήμου Έγκωμης

* κατά προσέγγιση με βάση τον αριθμό των σακουλιών που απορρίπτονται

6.3.2. Υγρά απόβλητα

Τα υγρά απόβλητα από τις δραστηριότητες του Τμήματος Περιβάλλοντος περιορίζονται σε αστικά υγρά απόβλητα, από τους χώρους υγιεινής, την καθαριότητα και τα χρησιμοποιημένα μηχανέλαια από τις εργασίες συντήρησης του ανελκυστήρα που βρίσκεται στο κτήριο.

Το σύνολο των υγρών αποβλήτων από τους γραφειακούς χώρους της υπηρεσίας διοχετεύεται στο δίκτυο αποχέτευσης της πόλης της Λευκωσίας προς περαιτέρω επεξεργασία και τελική διάθεση. Το Τμήμα Περιβάλλοντος δεν παράγει σημαντική ποσότητα υγρών αποβλήτων από τη λειτουργία του. Θεωρώντας τη μέγιστη ημερήσια εκτιμώμενη ποσότητα αστικών υγρών αποβλήτων ανά εργαζόμενο 30 λίτρα υπολογίζουμε την μέγιστη ημερήσια παραγωγή αστικών υγρών αποβλήτων περίπου 1.350 λίτρα/ημέρα.

Επίσης, από τις εργασίες συντήρησης του ανελκυστήρα προκύπτουν πολύ μικρές ποσότητες μεταχειρισμένων μηχανελαίων οι οποίες όμως συλλέγονται και διαχειρίζονται με ορθά περιβαλλοντικά τρόπο.

Σε κάθε περίπτωση η διαχείριση των υγρών αποβλήτων θεωρείται ότι δεν αποτελεί πηγή σημαντικής περιβαλλοντικής όχλησης από τις δραστηριότητες της υπηρεσίας.

6.3.3. Χρήση απορρυπαντικών

Στα πλαίσια της εφαρμογής του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης στο Τμήμα Περιβάλλοντος έχουν υιοθετηθεί διαδικασίες με τις οποίες προσδιορίζονται οι καταναλισκόμενες ποσότητες των απορρυπαντικών (Πίνακας 4).

Πίνακας 4. Κατανάλωση καθαριστικών από τις λειτουργίες του Τμήματος Περιβάλλοντος (Λευκωσία)

Είδος	2015		2016	
	lt/έτος	lt/εργαζόμενο/έτος	lt/έτος	lt/εργαζόμενο/έτος
EXCITED	12	0,21	7	0,11
WHITE SAN (ΧΕΡΙΩΝ)	40	0,69	23	0,37
CLEAN COMMANDO	9	0,15	5	0,08
TOTAL (ΥΓΡΟ ΠΙΑΤΩΝ)	7	0,12	4	0,07
SPRAY CLEANER	1	0,02	1	0,02
SPRING	1	0,02	1	0,02
power plus	16	0,27	9	0,15
ΣΥΝΟΛΟ		1.48		0.82

Το Τμήμα Περιβάλλοντος έχει συλλέξει τα φύλλα ασφαλείας (MSDS) των χημικών και καθαριστικών που χρησιμοποιούνται για τις λειτουργίες του ενώ έχουν δοθεί οδηγίες για τον περιορισμό στο ελάχιστο της κατανάλωσης χλωρίνης καθώς και των συμβατικών μη βιοδιασπώμενων απορρυπαντικών για τον καθαρισμό των χώρων της υπηρεσίας.

Καθώς η προμήθεια των απορρυπαντικών και καθαριστικών στο Τμήμα Περιβάλλοντος γίνεται μέσω των κρατικών κεντρικών αποθηκών η προμήθεια οικολογικών απορρυπαντικών και καθαριστικών κρίνεται δύσκολη καθώς απαιτείται υιοθέτηση μίας πιο φιλοπεριβαλλοντικής πολιτικής από την κεντρική εξουσία. Το Τμήμα Περιβάλλοντος προτίθεται να εισηγηθεί στην κεντρική εξουσία την προμήθεια οικολογικών καθαριστικών τόσο σε αυτό όσο και σε άλλα Τμήματα και υπηρεσίες, μέσω της πολιτικής για της Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις.

6.4. Αέρια απόβλητα

Τα αέρια απόβλητα και ρύποι οι οποίοι προκύπτουν από τις λειτουργίες του Τμήματος Περιβάλλοντος προέρχονται κυρίως από τις μετακινήσεις του προσωπικού της υπηρεσίας από και προς τον χώρο εργασίας του καθώς και από την κίνηση των υπηρεσιακών οχημάτων.

Οι πηγές εκπομπής αέριων ρύπων από την λειτουργία της υπηρεσίας παρουσιάζονται παρακάτω:

- Αέρια εκπομπές από τις μετακινήσεις του προσωπικού της υπηρεσίας από και προς τον χώρο εργασίας του.
- Αέρια εκπομπές από τις μετακινήσεις των υπηρεσιακών οχημάτων του Τμήματος Περιβάλλοντος.
- Αέρια εκπομπές από τις μετακινήσεις των ΙΧ οχημάτων των εργαζομένων του Τμήματος Περιβάλλοντος για υπηρεσιακούς λόγους.
- Αέρια εκπομπές από τα αεροπορικά επαγγελματικά ταξίδια που πραγματοποιούνται από το προσωπικό του Τμήματος Περιβάλλοντος.
- Αέρια εκπομπές από την λειτουργία των κλιματιστικών μονάδων

- Αέριες εκπομπές από τις εργασίες καθαριότητας των χώρων της υπηρεσίας.
- Έμμεσες εκπομπές CO₂ στην ατμόσφαιρα μέσω της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας. Παρά το ότι στους χώρους κατανάλωσης της η ηλεκτρική ενέργεια δεν συνδέεται με την έκλυση αερίων ρυπαντών, εντούτοις ο τομέας της ηλεκτροπαραγωγής θεωρείται μία από τις σημαντικότερες πηγές αερίων ρυπαντών, ιδιαίτερα όταν η παραγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας βασίζεται στη χρήση ορυκτών καυσίμων (πετρέλαιο κ.ά.).

Στην Κύπρο η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας συνεπάγεται σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, δεδομένου ότι η παραγωγή ηλεκτρισμού βασίζεται κυρίως στη χρήση πετρελαίου και δευτερευόντως στη χρήση φυσικού αερίου και άλλων ΑΠΕ.

Οι εκπομπές CO₂ στην ατμόσφαιρα (αποτύπωμα άνθρακα) του Τμήματος Περιβάλλοντος οφείλονται από την κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας από τις λειτουργίες του (έμμεσες εκπομπές) καθώς και από τις μετακινήσεις του προσωπικού από και προς τον χώρο εργασίας του, τις μετακινήσεις των υπηρεσιακών οχημάτων, τις μετακινήσεις των ΙΧ οχημάτων του προσωπικού για υπηρεσιακούς λόγους καθώς και τα αεροπορικά ταξίδια που πραγματοποιούνται από το προσωπικό της υπηρεσίας (άμεσες εκπομπές) για επαγγελματικούς λόγους.

Η ενέργεια που καταναλώνεται για να καλύψει τις ανάγκες του Τμήματος Περιβάλλοντος παράγεται από συμβατικά καύσιμα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των εκπομπών CO₂, το οποίο αποτελεί αέριο του θερμοκηπίου και οδηγεί στην αύξηση της μέσης θερμοκρασίας του πλανήτη.

Η κίνηση των οχημάτων κατά τις μετακινήσεις του προσωπικού της υπηρεσίας από και προς τον χώρο εργασίας τους καθώς και των υπηρεσιακών οχημάτων συμβάλλει στο φαινόμενο του θερμοκηπίου, στην ατμοσφαιρική ρύπανση αλλά στην αύξηση των οχημάτων στους δρόμους.

Παρακάτω παρουσιάζεται η ποσοτική ανάλυση του αποτυπώματος άνθρακα για το Τμήμα Περιβάλλοντος για τα έτη 2013, 2014, 2015 και 2016.

Αποτύπωμα άνθρακα Τμήματος Περιβάλλοντος (2013)			
	Καταναλώσεις	Συντελεστής μετατροπής	Εκπομπές CO₂ (τόνοι)
Ηλεκτρική ενέργεια	78.771 kWh	0,920 kg CO ₂ /kWh (*)	72,46
Μετακινήσεις προσωπικού	547.500 Km	0,282 kg CO ₂ /km (**)	154,40
Μετακινήσεις ΙΧ οχημάτων για υπηρεσιακούς λόγους	23.937 km	0,282 kg CO ₂ /km (**)	6,75
Μετακινήσεις υπηρεσιακών οχημάτων	87.616 km	0,282 kg CO ₂ /km (**)	24,71
Αεροπορικά ταξίδια			87,94
Σύνολο			346,26
Η ποσότητα των εκπομπών CO ₂ αντιστοιχεί σε 1.731 δέντρα (1 τόνος CO ₂ ~ 5			

δέντρα)

Αποτύπωμα άνθρακα Τμήματος Περιβάλλοντος (2014)

	Καταναλώσεις	Συντελεστής μετατροπής	Εκπομπές CO ₂ (τόνοι)
Ηλεκτρική ενέργεια	83.437 kWh	0,920 kg CO ₂ /kWh (*)	76,76
Μετακινήσεις προσωπικού	547.500 Km	0,282 kg CO ₂ /km (**)	154,40
Μετακινήσεις ΙΧ οχημάτων για υπηρεσιακούς λόγους	16.638 km	0,282 kg CO ₂ /km (**)	4,69
Μετακινήσεις υπηρεσιακών οχημάτων	109.288 km	0,282 kg CO ₂ /km (**)	30,82
Αεροπορικά ταξίδια			94,35
Σύνολο			376,33

Η ποσότητα των εκπομπών CO₂ αντιστοιχεί σε **1.882 δέντρα** (1 τόνος CO₂ ~ 5 δέντρα)

Αποτύπωμα άνθρακα Τμήματος Περιβάλλοντος (2015)

	Καταναλώσεις	Συντελεστής μετατροπής	Εκπομπές CO ₂ (τόνοι)
Ηλεκτρική ενέργεια	77.054 kWh	0,920 kg CO ₂ /kWh (*)	70,90
Μετακινήσεις προσωπικού	277.200 km	0,282 kg CO ₂ /km (**)	78,17
Μετακινήσεις ΙΧ οχημάτων για υπηρεσιακούς λόγους	18,428 km	0,282 kg CO ₂ /km (**)	5,20
Μετακινήσεις υπηρεσιακών οχημάτων	52.581 km	0,282 kg CO ₂ /km (**)	14,83
Αεροπορικά ταξίδια	435.872 km		47,05
Σύνολο			216,15

Η ποσότητα των εκπομπών CO₂ αντιστοιχεί σε **1.080 δέντρα** (1 τόνος CO₂ ~ 5 δέντρα)

Αποτύπωμα άνθρακα Τμήματος Περιβάλλοντος (2016)

	Καταναλώσεις	Συντελεστής μετατροπής	Εκπομπές CO ₂ (τόνοι)
Ηλεκτρική ενέργεια	95.379 kWh	0,920 kg CO ₂ /kWh (*)	87,74
Μετακινήσεις προσωπικού	296.208 Km	0,282 kg CO ₂ /km (**)	83,53
Μετακινήσεις ΙΧ οχημάτων για υπηρεσιακούς λόγους	12.540 km	0,282 kg CO ₂ /km (**)	3,54
Μετακινήσεις υπηρεσιακών οχημάτων	30.253 km	0,282 kg CO ₂ /km (**)	8,53
Αεροπορικά ταξίδια	439.218 km		47,41
Σύνολο			230,52

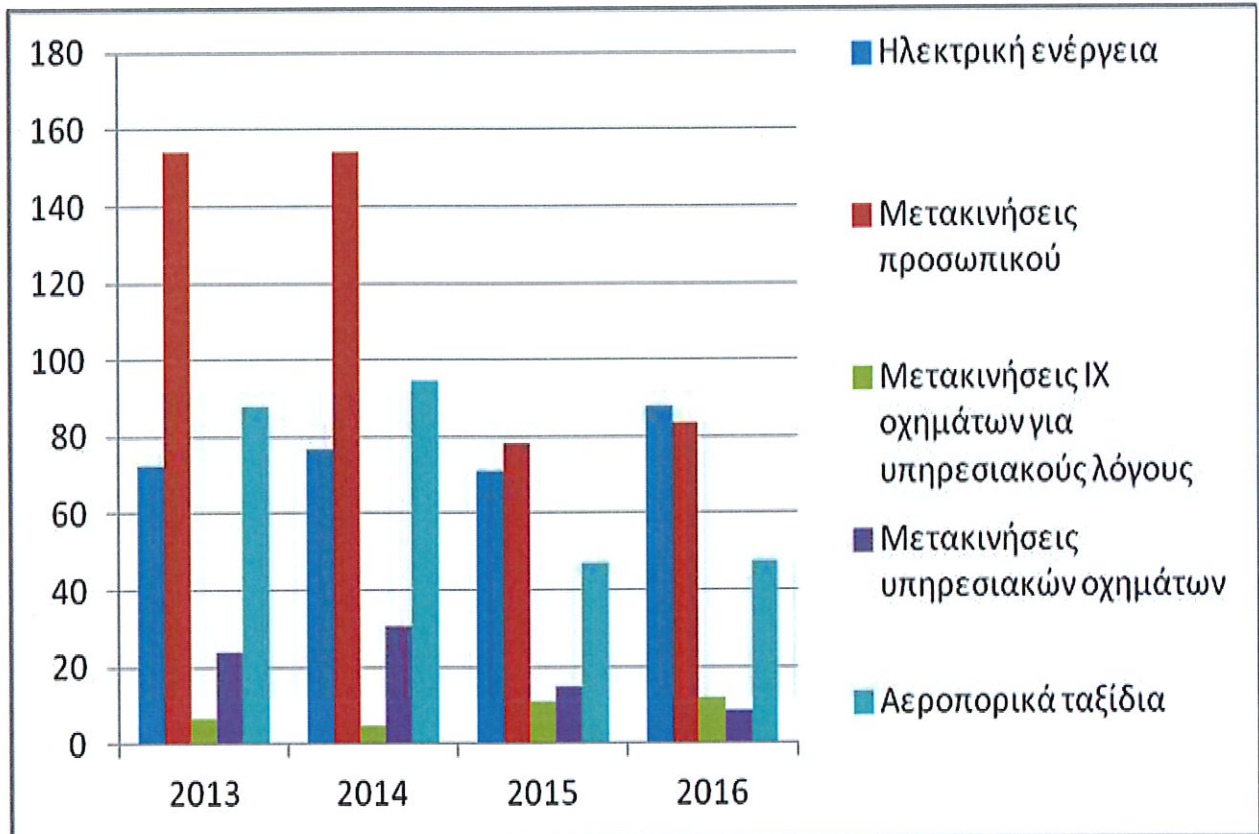
Η ποσότητα των εκπομπών CO₂ αντιστοιχεί σε **1.153 δέντρα** (1 τόνος CO₂ ~ 5 δέντρα)

Πηγή:

(*) Ενεργειακό γραφείο Κύπριων Πολιτών (Cyprus Energy Agency). Στον συντελεστή μετατροπής περιλαμβάνονται οι απώλειες δικτύου.

(**) www.carbonify.com

Γράφημα 5: Ανάλυση αποτυπώματος άνθρακα για τα έτη 2013, 2014, 2015 και 2016

Από το παραπάνω γράφημα συμπεραίνουμε ότι η μείωση του αποτυπώματος άνθρακα του Τμήματος Περιβάλλοντος του 2016, σε σχέση με τα προηγούμενα έτη, προήλθε κυρίως:

- την λειτουργία και ενδυνάμωση με πρόσθετο προσωπικό των επαρχιακών γραφείων στην Λάρνακα – Λεμεσό – Πάφο,
- τον μικρότερο αριθμό ταξιδιών στο εξωτερικό

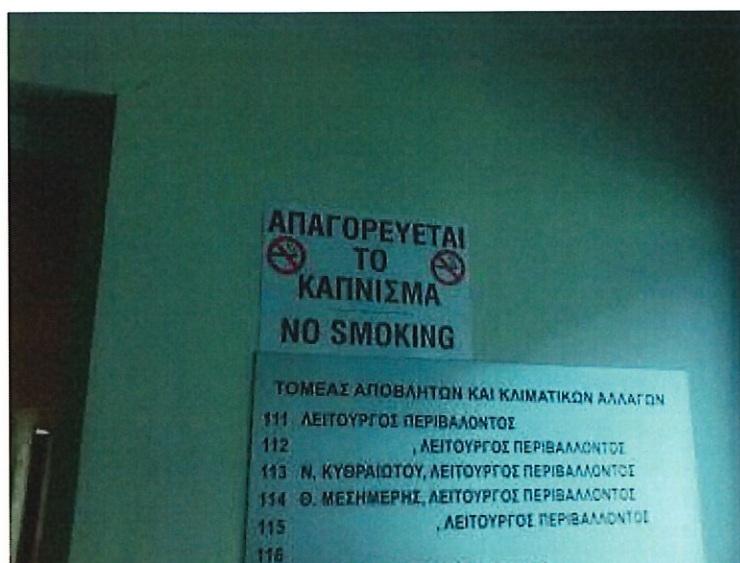
Επίσης, από το παραπάνω γράφημα φαίνεται ότι έγινε προσπάθεια μείωσης της χρήσης των ΙΧ οχημάτων του προσωπικού για υπηρεσιακούς λόγους και ταυτόχρονη αύξηση της χρήσης των υπηρεσιακών οχημάτων.

Το 2016 σημειώθηκε μείωση κατά 51% της ανηγμένης τιμής του αποτυπώματος άνθρακα του Τμήματος Περιβάλλοντος. Συγκεκριμένα, το έτος 2014 η ανηγμένη τιμή ήταν 8,36 tn CO₂/εργαζόμενο ενώ το έτος 2016 η αντίστοιχη τιμή ήταν 3,90 tn CO₂/εργαζόμενο.

Το Τμήμα Περιβάλλοντος, στα πλαίσια εφαρμογής του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, θα προσπαθήσει, με την εφαρμογή των κατάλληλων μέτρων, τον περιορισμό κατά 5% της ανηγμένης αυτής παραμέτρου.

Τα μέτρα αντιρρύπανσης που λαμβάνονται σε κάθε μία από τις πηγές αέριων εκπομπών κατ' αντιστοιχία είναι:

- Το Τμήμα Περιβάλλοντος έχει υιοθετήσει μία πολιτική ελάττωσης του αποτυπώματος άνθρακα που παράγεται από τις λειτουργίες του. Συγκεκριμένα, στα άμεσα σχέδια της υπηρεσίας είναι η διοργάνωση δεντροφύτευσης, σε συνεργασία με το Τμήμα Δασών, κατά την χειμερινή περίοδο έτσι ώστε να εξισορροπήσει ή να περιορίσει το αποτύπωμα άνθρακα της υπηρεσίας.
- Οργάνωση σεμιναρίου από το Ενεργειακό Γραφείο Κυπρίων Πολιτών σχετικά με την οικολογική οδήγηση.
- Ανοίγονται τα παράθυρα κατά την διάρκεια των δραστηριοτήτων καθαριότητας αλλά και τις πρωινές ώρες για τον καλύτερο αερισμό των εσωτερικών χώρων.
- Έχει τεθεί στόχος από την διοίκηση της υπηρεσίας για τον περιορισμό της κατανάλωσης της ηλεκτρικής ενέργειας κατά 2% ανά ανθρωπομέρα σε ετήσια βάση.
- Τακτική συντήρηση των κλιματιστικών μονάδων για τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα εντός των γραφείων.
- Έχει τοποθετηθεί κατάλληλη σήμανση για την απαγόρευση του καπνίσματος στους εσωτερικούς χώρους του κτηρίου. (Φωτ.5)

Φωτ. 5. Σήμανση για την απαγόρευση του καπνίσματος στους εσωτερικούς χώρους του κτηρίου

6.5. Λοιπά περιβαλλοντικά ζητήματα

Εκπαίδευση εργαζομένων

Το προσωπικό του Τμήματος Περιβάλλοντος μέσω της εκπαίδευσης και της ενημέρωσης γνωρίζει τις απαιτήσεις του Συστήματος

Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, την Περιβαλλοντική Πολιτική, τους αντικειμενικούς Σκοπούς και Στόχους, τις επιπτώσεις των δραστηριοτήτων της υπηρεσίας στο περιβάλλον καθώς και τα πιθανά επείγοντα περιστατικά και την απαιτούμενη αντιμετώπισή τους. Η εκπαίδευση πραγματοποιείται από αρμόδιο προσωπικό ή συνεργαζόμενους φορείς, εγκεκριμένους από τον διευθυντή του Τμήματος .

Οι εργαζόμενοι του Τμήματος Περιβάλλοντος εκπαιδεύονται στο εφαρμοζόμενο Σ.Π.Δ. με σκοπό να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα που σχετίζονται με την εξοικονόμηση φυσικών πόρων (νερό), ενέργειας, καθώς και σε θέματα υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας.

Τέλος, υπάρχει συνεχής εκπαίδευση των εργαζομένων η οποία αφορά θέματα περιβάλλοντος και νέες τεχνολογίες.

Το λεπτομερές πρόγραμμα εκπαίδευσης για τα έτη 2015 και 2016 περιλαμβάνεται στο **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α**.

Βιοποικιλότητα

Οι δραστηριότητες του Τμήματος Περιβάλλοντος αναπτύσσονται σε κτηριακές εγκαταστάσεις, οι οποίες βρίσκονται εντός αστικού ιστού και επομένως δεν προκαλούν άμεσες επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα της ευρύτερης περιοχής.

Οι κτηριακές εγκαταστάσεις όπου στεγάζονται η υπηρεσία του Τμήματος Περιβάλλοντος καταλαμβάνουν επιφάνεια 400 m². Δεδομένου ότι ο αριθμός των εργαζομένων στο Τμήμα Περιβάλλοντος δεν έχει μεταβληθεί κατά τα έτη 2015 και 2016, ο δείκτης βιοποικιλότητας δεν έχει μεταβληθεί και κατά το έτος 2016 ισούται με 6,78 m²/εργαζόμενο.

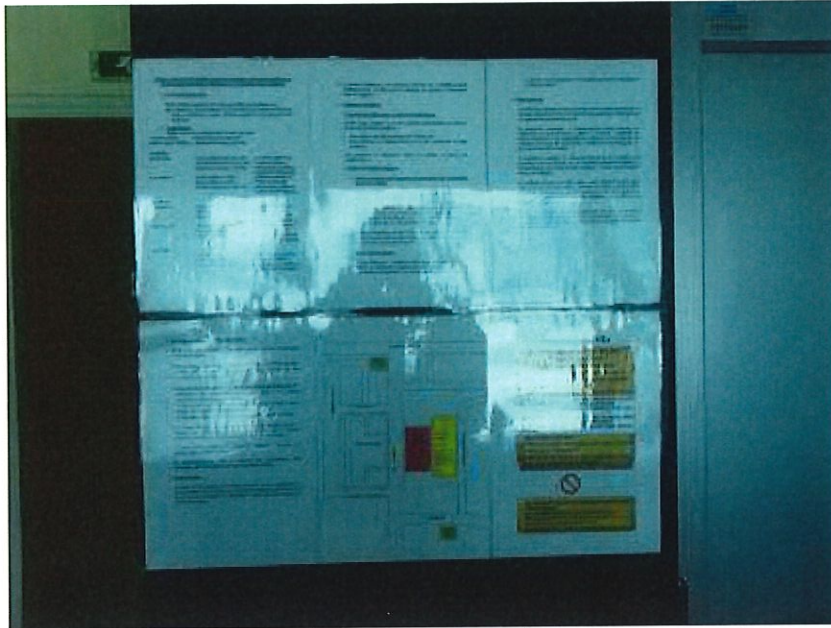
Περιστατικά έκτακτης ανάγκης ή σοβαρού κινδύνου

Το Τμήμα Περιβάλλοντος έχει αναγνωρίσει όλες τις ενδεχόμενες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης που μπορεί να έχουν επίπτωση στο περιβάλλον και ετοίμασε σχετικά σχέδια δράσης για αντιμετώπιση τους.

Πιθανές καταστάσεις έκτακτης ανάγκης στις εγκαταστάσεις της υπηρεσίας αφορούν κατά κύριο λόγο στην εκδήλωση πυρκαγιάς καθώς και σε φυσικά φαινόμενα (σεισμός).

Τα σχέδια δράσης είναι αναρτημένα σε κοινόχρηστο χώρο ώστε να μπορούν να είναι προσβάσιμα από όλους - εργαζόμενους και επισκέπτες. (**ΦΩΤ. 6**)

Φωτ. 6. Σχέδια έκτακτης ανάγκης αναρτημένα στα γραφεία του Τμήματος Περιβάλλοντος

Σε σχέση με τον κίνδυνο πυρκαγιάς, το Τμήμα Περιβάλλοντος διαθέτει συνολικά έντεκα (11) πυροσβεστήρες CO₂ και νερού στους χώρους των γραφείων του, οι οποίοι συντηρούνται σε ετήσια βάση (**Φωτ.7**). Επίσης, το κτήριο όπου στεγάζεται το Τμήμα Περιβάλλοντος διαθέτει πυρίμαχες πόρτες, οι οποίες έχουν μηχανισμό αυτόματου κλεισίματος (**Φωτ.8**). Το Τμήμα διαθέτει σύστημα συναγερμού σε περίπτωση πυρκαγιάς (**Φωτ.9**) Διαθέτει επίσης, κουτί πρώτων βοηθειών με τα αναγκαία (γάζες, τσιρότα κτλ) σε χώρο εύκολα προσβάσιμο στους εργαζόμενους. (**Φωτ.10**) Ορισμένοι εργαζόμενοι στο Τμήμα έχουν λάβει την κατάλληλη εκπαίδευση για παροχή πρώτων βοηθειών από αρμόδιους φορείς και είναι υπεύθυνοι, σε περίπτωση ατυχήματος, να προβούν σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες που περιλαμβάνουν την κλήση ασθενοφόρου και την παροχή πρώτων βοηθειών.

Φωτ. 7. Πυροσβεστήρας CO₂ στους χώρους του Τμήματος Περιβάλλοντος

Φωτ. 8-9. Πυρίμαχη πόρτα και συναγερμός πυρκαγιάς στους χώρους της υπηρεσίας

BB

Φωτ. 10. Κουτί πρώτων βοηθειών στον τρίτο όροφο του κτηρίου

Επικοινωνία με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη - φορείς

Για το Τμήμα Περιβάλλοντος είναι σημαντικό να υπάρχει ανοιχτός διάλογος με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη σε θέματα που αφορούν την περιβαλλοντική διαχείριση, σύμφωνα και με την Περιβαλλοντική Πολιτική της.

Οι εργαζόμενοι στο Τμήμα συμμετέχουν στο ΣΠΔ είτε μέσω της συλλογικής προσπάθειας και της χρήσης διαφόρων εργαλείων, όπως οι οικοχάρτες κατά την περιβαλλοντική επισκόπηση του οργανισμού (ecomaps) και η αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του οργανισμού στον πίνακα FLIPO. Το προσωπικό, σε αυτή τη διαδικασία, λαμβάνει μέρος στην ετήσια δημοσκόπηση (χάρτης περιβαλλοντικών καιρικών συνθηκών) που θα γίνεται ετήσια. Οποιοσδήποτε εισηγήσεις, παρατηρήσεις, γνώμες και απόψεις των εργαζομένων παρουσιάζονται από τα μέλη της επιτροπής για το ΣΠΔ στις συνεδρίες της επιτροπής, όπου και συζητιούνται.

Οι χάρτες περιβαλλοντικών καιρικών συνθηκών έχουν δοθεί στους εργαζομένους του Τμήματος Περιβάλλοντος με στόχο τη συλλογή απόψεων για διεξαγωγή της ετήσιας περιβαλλοντικής αξιολόγησης και βελτίωση της περιβαλλοντικής επίδοσης του οργανισμού, την καθιέρωση ανοιχτού διαλόγου με το προσωπικό για θέματα περιβαλλοντικής διαχείρισης και την ανάπτυξη περιβαλλοντικής συνείδησης στο προσωπικό του Τμήματος Περιβάλλοντος. Έχει γίνει ανάλυση των χαρτών περιβαλλοντικών καιρικών συνθηκών και κύρια διαπίστωση από την ανάλυσή τους είναι πως το προσωπικό αναγνωρίζει και βλέπει θετικά τις προσπάθειες της υπηρεσίας για ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Για την ενημέρωση του κοινού υπάρχει στην είσοδο του κτηρίου όπου στεγάζεται το Τμήμα Περιβάλλοντος ειδική προθήκη με

ενημερωτικό υλικό για το κοινό, όπως και σε κάθε όροφο του Τμήματος. (Φωτ.11).

Επίσης, το Τμήμα Περιβάλλοντος ήδη συμμετέχει σε δράσεις όπως:

- Let's do it Cyprus
- Η ώρα της Γης
- Εβδομάδα Κινητικότητας
- Έκθεση Save Energy & Save Water
- Εκδηλώσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της Green -Dot Cyprus κλπ,

Το Τμήμα Περιβάλλοντος διοργανώνει σε ετήσια βάση τα Βραβεία των Πράσινων Δημόσιων Συμβάσεων.

Επιπρόσθετα το Τμήμα Περιβάλλοντος προγραμματίσει, και υλοποιήσει τις παρακάτω δράσεις, και κατά την περίοδο που αναφέρεται η παρούσα Περιβαλλοντική Δήλωση:

A) Επιχορήγηση ύψους 4.000 ευρώ για καθαρισμό κοίτης Αλυκού Ποταμού (Δάλι) - 5/4/2016

B) Επιχορήγηση 2.000 ευρώ για καθαρισμό καναλιού λίμνης Παραλιμνίου -13/7/2016

Γ) Εγκατάσταση παρόδιας φυτείας στην περιοχή δικτύου Natura 2000 Πόλις-Γιαλιά κατά μήκος του δρόμου Κοινότητας Αργάκας (2.400 δενδρύλια). Το όλο έργο αξίας 12.600 ευρώ περιλάμβανε και άνοιγμα λάκκων για δενδρύλια, αγορά και εγκατάσταση συστήματος άρδευσης και αγορά-τοποθέτηση δενδρυλίων -5/10/2016

Δ) Αγορά και τοποθέτηση 40 τεχνητών φωλιών για το ανθρωποπούλι για τη βιολογική καταπολέμηση των τρωκτικών στις περιοχές του Δικτύου Natura 2000 (αξία 2.000 ευρώ) -17/11/2016

E) Καθαρισμός λίμνης Βορόκλινης (αποψίλωση καλαμιώνων) (αξία 800 ευρώ) -22/11/2016

Z) Καθαρισμός παραλίας της περιοχής Natura 2000 «Περιοχή Πόλις-Γιαλιά» από σκουπίδια και άλλα ξένα υλικά σε όλο το μήκος της παραλίας (αξία 5.000 ευρώ) -29/11/2016

H) αποκατάσταση οικοτόπων εντός της κοίτης του ποταμού στην Κοινότητα Αργάκα (αξία 5.000 ευρώ) -30/11/2016

Οι εκδηλώσεις που διοργάνωσε το Τμήμα Περιβάλλοντος κατά τα έτη 2015 και 2016 περιλαμβάνονται στο **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β**.

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το κτήριο όπου στεγάζεται το Τμήμα Περιβάλλοντος έχει λάβει πιστοποιητικό ενεργειακής απόδοσης. (Φωτ.12)

Φωτ. 11. Ενημερωτικό υλικό στο ισόγειο του κτηρίου

Ενδεδειγμένο Βύσινι για Κ.Α.Π. 433/2013 (SBEΜογ v3.3 d) (SBEΜογ v3.4 α)

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΚΤΙΡΙΟΥ

Department of Environment

Διεύθυνση: Λεωφ. 28ης Οκτωβρίου 20-22, 1ος-3ος όροφος Τμήμα Περιβάλλοντος

Φ.Π.Χ.: 2153/11 Τμήρα: 4 Τρόχος: 4555 & 1455

Ταχ. Κωδικός: 2414

Δίμορφη Κοινότητα: Εγκλιση

Επαρχία: Λεμεσός

Κατηγορία Γραφείο: Μη κατοικία

Η πιστοποίηση έγινε: Μπ3 για κατοικία

Αριθμός Πιστοποίησης: 2205-1200-2010-0154-0001

Ημερομηνία Έκδοσης: 03-04-2014

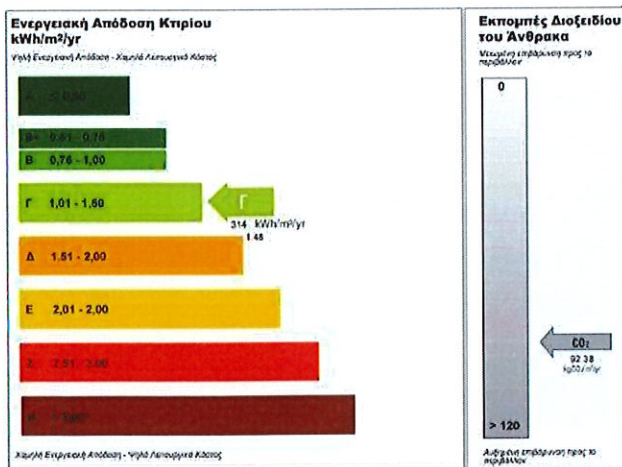
Ισχύς πιστοποιητικού μέχρι: 02-04-2024

Το παρόν πιστοποιητικό αποτελεί μια έκδοση της Ενεργειακής Απόδοσης για το συγκεκριμένο κτίριο. Παράκειται την τεχνολογία ενεργειακής για σκοπούς βελτιστοποίησης και είναι για χρήση για πληροφορίες για σκοπούς του κτιρίου, υπολογισμένα βάσει της συνήθους χρήσης του κτιρίου ή Ενεργειακή Απόδοση του κτιρίου που αφορά τις πιστοποιητικές ενέργειες που καταναλώνονται ανά τετραγωνικό μέτρο συνολικής υφάλαξης επιφανείας από τους κλιματισμούς.

Στοιχεία Ειδικευμένου Εμπειρογνώμονα:

Όνομα: ΛΟΪΖΟΣ ΠΑΠΑΛΟΪΖΟΥ

Αρ.Εγγραφής στο Μητρώο: ΑΒΧΚ100020

Συνεισφορά Αναναώσιμων Πηγών Ενέργειας στη συνολική κατανάλωση Πρωτογενούς Ενέργειας

Αναναώσιμες Πηγές Ενέργειας

Συνολική: Η συνολική ετήσια κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας στο κτίριο είναι 314 kWh/m²/yr.

Η κατανάλωση από αναναώσιμες πηγές ενέργειας είναι 314 kWh/m²/yr και από Α.Π.Ε. είναι 0 kWh/m²/yr.

Προσομοίωση: Στο κτίριο δεν υπάρχει εγκατεστημένη κεντρική θέρμανση με Ν/Φαγό.

Λογότυπο Αρχής για την Τήρηση και Επαγερση του Μητρώου Πιστοποιητικών Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων είναι ο Υπουργός Ενέργειας, Βιομηχανίας και Τουρισμού

(Handwritten signature in blue ink)

Φωτ. 12. Πιστοποιητικό ενεργειακής απόδοσης κτηρίου

7. Περιβαλλοντική επίδοση για τα έτη 2015 και 2016

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι στόχοι της περιβαλλοντικής επίδοσης για το Τμήμα Περιβάλλοντος για το έτος 2017 καθώς και η περιβαλλοντική επίδοση της υπηρεσίας για τα έτη 2015 και 2016.

Οι στόχοι που έχουν τεθεί για τον επόμενο χρόνο (2017) θεωρούμε ότι είναι εφικτό να επιτευχθούν με σωστή οργάνωση και σωστές ενέργειες εκ μέρους του Τμήματος Περιβάλλοντος με σύμμαχο βέβαια την ορθή και ολοκληρωμένη ενημέρωση των εργαζόμενων στην υπηρεσία.

Δείκτες	Επίδοση για το έτος 2015	Επίδοση για το έτος 2016
Ηλεκτρική ενέργεια	77.064 kWh/έτος	95.379 kWh/έτος
Ηλεκτρική ενέργεια (εργαζόμενο)	1.306 kWh/εργ	1.207 kWh/εργ
Ηλεκτρική ενέργεια (ανθρωπομήρες)	6,47 kWh/AH	7,17 kWh/AH
Νερό	353 m ³	348 m ³
Νερό (ανθρωπομήρες)	0,030 m ³ /AH	0,026 m ³ /AH
Νερό (εργαζόμενο)	5,98 m ³ / εργ /έτος	4,405 m ³ / εργ /έτος
Χαρτί εκτύπωσης που ανακυκλώθηκε	4.600 kg	5.070 kg
Χαρτί εκτύπωσης που ανακυκλώθηκε (εργαζόμενο)	77,96 kg/εργαζόμενο	85,93 kg/εργαζόμενο
Χαρτί εκτύπωσης που καταναλώθηκε	14.000 kg	41.000 kg
Χαρτί εκτύπωσης που καταναλώθηκε (εργαζόμενο)	237 kg/εργαζόμενο	518 kg/εργαζόμενο *
Ηλεκτρονικός εξοπλισμός	0	0
Μελανοδοχεία	146 kg	150 kg
Μελανοδοχεία (εργαζόμενο)	2,47 kg	2,54 kg/εργαζόμενο
# MSDS	Επικαιροποίηση των φύλλων ασφαλείας για τα μελανοδοχεία που χρησιμοποιούνται	Επικαιροποίηση των φύλλων ασφαλείας για τα μελανοδοχεία που χρησιμοποιούνται
Λαμπτήρες	0	0
Απορρυπαντικά	1.48 lt/εργαζόμενο	0.82 lt/εργαζόμενο
# MSDS	Επικαιροποίηση των φύλλων ασφαλείας για τα καθαριστικά που χρησιμοποιούνται	Επικαιροποίηση των φύλλων ασφαλείας για τα καθαριστικά που χρησιμοποιούνται
Αποτύπωμα άνθρακα	216 τόνοι CO ₂	230 τόνοι CO ₂
Αποτύπωμα άνθρακα	3.77 tn CO ₂ /εργαζόμενο	4.05 tn CO ₂ /εργαζόμενο
Βιοποικιλότητα	6,78 m ² /εργαζόμενο	6,78 m ² /εργαζόμενο

- αριθμός εργαζομένων 79

8. Συμμόρφωση με νομοθετικό πλαίσιο

Οι δραστηριότητες που αναπτύσσει το Τμήμα Περιβάλλοντος δεν συνοδεύονται εν γένει από σημαντικές, άμεσες (λειτουργικές) περιβαλλοντικές επιπτώσεις, συγκρινόμενες για παράδειγμα με βιομηχανικές δραστηριότητες. Εντούτοις, από τη νομοθεσία επιβάλλονται συγκεκριμένες απαιτήσεις ως προς τις περιβαλλοντικές πλευρές που σχετίζονται με τη λειτουργία παρόμοιων υπηρεσιών και εταιρειών που στεγάζονται εντός γραφείων και καθορίζεται το πλαίσιο για τη διαχείριση των σημαντικότερων περιβαλλοντικών φορτίων.

Ειδικότερα, προβλέπονται συγκεκριμένες απαιτήσεις για:

- Την επαναχρησιμοποίηση υλικών και εξοπλισμού και την ανακύκλωση αποβλήτων.
- Τη συντήρηση του εξοπλισμού.
- Τον έλεγχο και τη διαχείριση ουσιών που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου και στην καταστροφή της στιβάδας του όζοντος.
- Την προώθηση της εξοικονόμησης ενέργειας.

Παρακάτω παρουσιάζεται εν συντομία το εφαρμοστέο νομικό πλαίσιο για την προστασία του περιβάλλοντος, σε συνάρτηση με τις επιπτώσεις από τη λειτουργία του Τμήματος Περιβάλλοντος.

Οι περί Στερεών και επικίνδυνων αποβλήτων νόμοι

N.215(I)/2002 Διαχείριση των Στερεών & Επικίνδυνων αποβλήτων
Κ.Δ.Π. 157-2003-Διάταγμα περί Στερεών και Επικίνδυνων Αποβλήτων (Κατάλογος Αποβλήτων)

Κ.Δ.Π. 159-2003-περί Στερεών και Επικίνδυνων Αποβλήτων (Έντυπα Αναγνώρισης Επικίνδυνων Αποβλήτων)

N.32(I)-2002-περί Συσκευασιών και Αποβλήτων Συσκευασιών

N. 133(I)-2003 -Ο περί Συσκευασιών και Αποβλήτων Συσκευασιών (Τροποποιητικός) Νόμος

N 159(I)-2005-που τροποποιεί τον περί Συσκευασιών και Αποβλήτων Συσκευασιών Νόμος

N.17(I)-2006-περί Στερεών και Επικίνδυνων Αποβλήτων (Τροποποιητικός) Νόμος του 2006

Οι Περί Αποβλήτων Νόμοι του 2011-2014

Το Τμήμα Περιβάλλοντος συμμορφώνεται με τα πιο πάνω νομοθετικά πλαίσια. Συγκεκριμένα διαχωρίζει τα ρεύματα απορριμμάτων (χαρτί γυαλί, πλαστικό και μέταλλο-ΡΜΔ) που παράγει και τα οδηγεί στην ανακύκλωση μέσω του δικτύου ανακύκλωσης της Green Dot Cyprus και της C.E.I. Recycling. Επίσης, η διαχείριση των κενών μελανοδοχείων που προκύπτουν από τη λειτουργία των φωτοτυπικών και εκτυπωτικών μηχανών συλλέγονται και παραδίδονται σε αδειοδοτημένη εταιρεία

συλλογής (Telli Recycling Ltd). Γίνεται προσπάθεια επίσης να περιοριστεί η κατανάλωση χαρτιού από την υπηρεσία καθώς έχουν υιοθετηθεί πρακτικές μείωσης χαρτιού και προώθησης της ηλεκτρονικής επικοινωνίας και χρήσης των υπηρεσιών διαδικτύου (αποστολή email κτλ). Η ποσότητα άχρηστου χαρτιού από τις λειτουργίες της υπηρεσίας παραδίδεται στο δίκτυο ανακύκλωσης χαρτιού της C.E.I. Recycling. Επίσης, στους χώρους της υπηρεσίας έχουν εγκατασταθεί ειδικοί κάδοι συλλογής ξηρών μπαταριών οικιακού τύπου οι οποίες συλλέγονται από το σύστημα συλλογής της ΑΦΗΣ Κύπρου. Τέλος, το Τμήμα Περιβάλλοντος εφαρμόζει μηχανισμό συλλογής των άχρηστων λαμπτήρων που αντικαθίστανται, τους οποίους προωθεί σε φορέα εναλλακτικής διαχείρισης αποβλήτων ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού (ΑΗΗΕ).

Οι περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών και του Εδάφους νόμοι του 2002 έως 2013

Κ.Δ.Π. 535/2004 – Ο περί ελέγχου της ρύπανσης των νερών (απόρριψη καταλοίπων αποτέφρωσης)

Ν.106(Ι)/2002 Περί ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών

Ν.160 (Ι)/2005 (τροποποιητικός) Νόμος περί ελέγχου της ρύπανσης των νερών

Ν.53(Ι)/2008 περί ελέγχου της ρύπανσης των νερών

Οδηγία Ε.Ε. 28/83/ΕΕ σχετικά με την ποιότητα του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης

Οι λειτουργίες που πραγματοποιούνται στην υπηρεσία είναι πολύ ήπιες όσο αφορά την κατανάλωση του νερού και οι επιπτώσεις στην ποιότητα του νερού και του εδάφους κρίνονται αμελητέες.

Ο περί Ελέγχου της Ρύπανσης της Ατμόσφαιρας Νόμοι

Ν.187(Ι)/2002 σχετικά με τον έλεγχο της ρύπανσης της ατμόσφαιρας

Ν.188(Ι)/2002 ο περί της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα

Ν.23(Ι)/2010. Ο Περί Εκπομπών Ορισμένων Φθοριούχων Αερίων Θερμοκηπίου

Πιστοποίηση Επιχειρήσεων και Προσωπικού όσον αφορά Σταθερό Εξοπλισμό Ψύξης, Κλιματισμού και Αντλιών Θερμότητας Κανονισμοί του 2010 - (**Κ.Δ.Π. 133/2010**).

Τα αέρια απόβλητα και ρύποι οι οποίοι προκύπτουν από τις λειτουργίες της υπηρεσίας προέρχονται κυρίως από την κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας από τις λειτουργίες των γραφείων (έμμεσες εκπομπές) και τις μετακινήσεις των εργαζομένων από και προς τον χώρο εργασίας τους (άμεσες εκπομπές). Το Τμήμα Περιβάλλοντος έχει υιοθετήσει μία πολιτική ελάττωσης του αποτυπώματος άνθρακα που παράγεται από τη λειτουργία των γραφείων του. Συγκεκριμένα, πρόκειται να διοργανώσει σε συνεργασία με το Τμήμα Δασών, δεντροφύτευση την χειμερινή

περίοδο έτσι ώστε να εξισορροπήσει το αποτύπωμα άνθρακα και απώτερος στόχος είναι η διατήρηση της πολιτικής αυτής. Τέλος, το Τμήμα Περιβάλλοντος θα προχωρήσει κατά τη διάρκεια του επόμενου έτους σε συντήρηση των κλιματιστικών μονάδων των γραφειακών του χώρων για την βελτίωση της ποιότητας του αέρα των εσωτερικών χώρων.

Οι περί Ασφάλειας και Υγείας στην εργασία Νόμοι του 1996 έως 2003
Κ.Δ.Π. 628/2004 - Οι περί Ασφάλειας και Υγείας στην εργασία Διάταγμα του 2004

Το Τμήμα Περιβάλλοντος έχει καταρτίσει Σχέδιο Έκτακτης Ανάγκης που εφαρμόζεται σε περίπτωση που, λόγω ατυχήματος ή άλλου συμβάντος, απειλούνται ανθρώπινες ζωές ή ξένη περιουσία που βρίσκεται στη γύρω περιοχή ή το περιβάλλον.

Το Τμήμα Περιβάλλοντος έχει την βούληση να διευθετήσει τυχόν ζητήματα που έχουν προκύψει, προκύπτουν ή θα προκύψουν στο μέλλον σχετικά με τη συμμόρφωση των διεργασιών του με την εθνική και κοινοτική νομοθεσία.

9. Σκοποί και στόχοι για το έτος 2017

Σκοπός: ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ					
Αρ.	Στόχος	Ενέργειες	Χρονοδιάγραμμα	Υπεύθυνος	Μέσα
1	Εξοικονόμηση της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας σε ετήσια βάση κατά 2% (kWh/ΑΗ)	<p>Ανάλυση των ενεργειακών απαιτήσεων του Τμήματος Περιβάλλοντος. Η προσπάθεια για οποιαδήποτε εξοικονόμηση κατανάλωσης ενέργειας βασίζεται πάντα σε εκτίμηση της υφιστάμενης κατάστασης κατανάλωσης ενέργειας για την οποία βεβαίως απαιτούνται οι ανάλογες μετρήσεις κατανάλωσης. Οι μετρήσεις αυτές, συγκρινόμενες με μέσους δείκτες κατανάλωσης ενέργειας σε παρόμοιες εγκαταστάσεις, μπορούν ενδεχομένως με την αξιολόγηση τους και τις ανάλογες κινήσεις από την υπηρεσία, να οδηγήσουν σε άμεσες μειώσεις κατανάλωσης ενέργειας με μικρές διαφοροποιήσεις στις διαδικασίες που ακολουθούνται. Συλλογή τιμολογίων κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας και δημιουργία ιστορικού ώστε να γίνουν απληρηπές οι εποχιακές ενεργειακές απαιτήσεις του οργανισμού.</p> <p>Αναλυτική καταγραφή του προφίλ κατανalώσεων στο χώρο, εντοπισμός</p>	Συνεχής διεργασία	Ναταλία Γεωργίου	-
				Ναταλία Γεωργίου - Θεοδώρου Χρηστάκης	-

(Handwritten signature)

	<p>εξοπλισμού ή λειτουργιών που επιδέχονται βελτίωση και υλοποίηση στη συνέχεια των σχετικών προτάσεων. Αξιολόγηση και έρευνα για την τοποθέτηση ξεχωριστών μετρητών κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας στον ενεργοβόρο εξοπλισμό του Τμήματος Περιβάλλοντος με σκοπό τον περιορισμό της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας.</p>	<p>Δεκέμβριος 2018</p>		
<p>Διατήρηση των blinds/κουρπινών κλειστών κατά την διάρκεια λειτουργίας των κλιματιστικών μονάδων για τον περιορισμό της μεταφοράς θερμότητας.</p>	<p>Συνεχής διεργασία</p>	<p>Ναταλία Γεωργίου</p>	<p>-</p>	
<p>Τοποθέτηση ειδικού φιλμ σκίασης στα παράθυρα τα οποία παρουσιάζουν την μεγαλύτερη ηλιοφάνεια κατά την διάρκεια της ημέρας. Εμπόδιο για την εφαρμογή αυτού του μέτρου αποτελεί το γεγονός ότι το κτήριο που στεγάζεται ο οργανισμός δεν είναι ιδιόκτητο. Εμπόδιο για την εφαρμογή αυτού του μέτρου αποτελεί το γεγονός ότι το κτήριο που στεγάζεται ο οργανισμός δεν είναι ιδιόκτητο καθώς και οι περιορισμένες οικονομικές παροχές από την Κεντρική Διοίκηση.</p>	<p>Σεπτέμβριος 2018</p>	<p>Ναταλία Γεωργίου – Θεοδώρου Χρηστάκης</p>	<p>29 €/ 1,12 m2</p>	
<p>Υιοθέτηση πολιτικής απενεργοποίησης του εξοπλισμού του γραφείου (υπολογιστές, εκτυπωτές κτλ) κατά την αποχώρηση των</p>	<p>Συνεχής διεργασία</p>	<p>Ναταλία Γεωργίου</p>	<p>-</p>	

(Handwritten signature in blue ink)

	εργαζομένων από το χώρο εργασίας τους.				
	Σημειώματα εξοικονόμησης ενέργειας στους χώρους των γραφείων του Τμήματος.	Συνεχής διεργασία	Ναταλία Γεωργίου	-	
	Αντικατάσταση λαμπτήρων με LED λαμπτήρες. Εμπόδιο για την εφαρμογή αυτού του μέτρου αποτελεί το γεγονός ότι το κτήριο που στεγάζεται ο οργανισμός δεν είναι ιδιόκτητο καθώς και οι περιορισμένες οικονομικές παροχές από την Κεντρική Διοίκηση.	Σεπτέμβριος 2018	Ναταλία Γεωργίου – Θεοδώρου Χρηστάκης	Έρευνα αγοράς	
	Αποστολή στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο του προσωπικού του Τμήματος Περιβάλλοντος σε τακτά χρονικά διαστήματα οδηγιών εξοικονόμησης ενέργειας.	Συνεχής διεργασία	Ναταλία Γεωργίου	-	
	Τακτικός έλεγχος και συντήρηση του γραφειακού εξοπλισμού της υπηρεσίας. Ορισμός ειδικού, υπεύθυνου για την καλή λειτουργία και συντήρησή του. Ορισμός υπεύθυνου για την καλή λειτουργία και συντήρηση του γραφειακού εξοπλισμού της υπηρεσίας.	Συνεχής διεργασία	Θεοδώρου Χρηστάκης	-	
	Πραγματοποίηση ελέγχων καλής λειτουργίας στις εγκαταστάσεις κλιματισμού του Τμήματος. Ορισμός υπεύθυνου για την καλή λειτουργία και συντήρηση των εγκαταστάσεων κλιματισμού του κτηρίου.	Συνεχής διεργασία	Θεοδώρου Χρηστάκης	-	
Σκοπός: ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΝΕΡΟΥ					
Αρ.	Στόχος	Χρονοδιάγραμμα	Υπεύθυνος	Μέσα	
2	Εξοικονόμηση της κατανάλωσης νερού σε ετήσια βάση κατά 7% (m ³ /ΑΗ)	Συνεχής διεργασία	Θεοδώρου Χρηστάκης	-	
		Συνεχής διεργασία	Κωνσταντίνου Ειρήνη	-	
		Συνεχής διεργασία	Κωνσταντίνου	-	

(Handwritten signature)

	χρήση νερού	Ειρήνη	Ειρήνη		
	Τοποθέτηση στα καζάνια dual flush system για μείωση της ποσότητας νερού που καταναλώνουν.	Συνεχής διεργασία	Θεodώρου Χρηστάκης	-	
Σκοπός: ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΟΡΘΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ					
Αρ.	Στόχος	Ενέργειες	Χρονοδιάγραμμα	Υπεύθυνος	
3	Ορθολογιστική Διαχείριση του συνόλου (100%) των στερεών αποβλήτων που παράγονται	<p>Πρόωθηση των άδειων μελανοδοχείων (toner) προς ανακύκλωση. Ξεχωριστή συλλογή και ορθή περιβαλλοντική διαχείριση (παράδοση σε αδειοδοτημένο υπεργολάβο διαχείρισης / αξιοποίησης αποβλήτων)</p> <p>Εφαρμογή προγράμματος ανακύκλωσης αποβλήτων ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού. Ξεχωριστή συλλογή και ορθή διαχείριση, μέσω των κρατικών διαδικασιών.</p> <p>Εφαρμογή προγράμματος ανακύκλωσης λαμπτήρων. Ξεχωριστή συλλογή και ορθή διαχείριση (επιστροφή σε προμηθευτή ή παράδοση σε αδειοδοτημένο υπεργολάβο διαχείρισης / αξιοποίησης αποβλήτων).</p> <p>Εφαρμογή προγράμματος ανακύκλωσης μπαταριών. Ξεχωριστή συλλογή και ορθή διαχείριση. Η εταιρεία ΑΦΗΣ CYPRUS έχει τοποθετήσει κάδους συλλογής μπαταριών και ανά τακτά χρονικά διαστήματα τις συλλέγει.</p> <p>Εκπαίδευση προσωπικού. Η εφαρμογή ενός προγράμματος για την εκπαίδευση του προσωπικού πάνω στην μείωση των αποβλήτων και την ανακύκλωση είναι αποφασιστικής σημασίας για την επιτυχία της μείωσης της ρύπανσης στην πηγή.</p>	<p>Χρονοδιάγραμμα</p> <p>Συνεχής διεργασία</p> <p>Συνεχής διεργασία</p> <p>Συνεχής διεργασία</p> <p>Συνεχής διεργασία</p> <p>Συνεχής διεργασία</p> <p>Συνεχής διεργασία</p> <p>Συνεχής διεργασία</p>	<p>Υπεύθυνος</p> <p>Κουντούρη Ευδοκία</p> <p>Θεodώρου Χρηστάκης</p> <p>Κουντούρη Ευδοκία</p> <p>Κουντούρη Ευδοκία</p> <p>Κουντούρη Ευδοκία</p> <p>Μηλιώτου Μερóπη</p> <p>Κουντούρη Ευδοκία</p> <p>Ναταλία Γεωργίου</p>	<p>Μέσα</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p>
4	Μείωση των κενών μελανοδοχείων κατά 2% (κιλά/εργ)	Μέτρηση κενών μελανοδοχείων που συλλέγονται από την αδειοδοτημένη εταιρεία συλλογής	Συνεχής διεργασία	Κουντούρη Ευδοκία	
5	Μέτρηση παραγόμενων αποβλήτων (κιλά/ΤΜΧ)	Μέτρηση ποσοτήτων χαρτιού προς ανακύκλωση	Συνεχής διεργασία	Ναταλία Γεωργίου	

		Μέτρηση ηλεκτρικού/ηλεκτρονικού εξοπλισμού, λαμπτήρων, μπαταριών	Συνεχής διεργασία	Κουντούρη Ευδοκία	-
		Μέτρηση ποσοτήτων πετρελίων υγείας	Συνεχής διεργασία	Κουντούρη Ευδοκία	-
Σκοπός: ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΧΑΡΤΙΟΥ					
Αρ.	Στόχος	Ενέργειες	Χρονοδιάγραμμα	Υπεύθυνος	Μέσα
6	Μείωση των ποσοτήτων χαρτιού που καταναλώνεται κατά 2% (κιλά/εργ)	Μέτρηση ποσοτήτων χαρτιού που καταναλώνεται από τις λειτουργίες του Τμήματος Περιβάλλοντος. Ετοιμασία διαδικασιών για τον προσδιορισμό των ποσοτήτων χαρτιού που καταναλώνεται από τις λειτουργίες του Τμήματος Περιβάλλοντος Ευαισθητοποίηση του προσωπικού για την ορθολογική χρήση και επαναχρησιμοποίηση του χαρτιού. Εκπαίδευση από την επιτροπή EMAS για τις μεθόδους επαναχρησιμοποίησης του χαρτιού Επαναχρησιμοποίηση χαρτιού από το προσωπικό Χρήση ηλεκτρονικής αλληλογραφίας για εσωτερική επικοινωνία μεταξύ των εργαζομένων Τύπωμα και από τις δύο πλευρές του χαρτιού	Συνεχής διεργασία Συνεχής διεργασία Συνεχής διεργασία Συνεχής διεργασία Συνεχής διεργασία	Ναταλία Γεωργίου Μηλιώτου Μερόπη Μηλιώτου Μερόπη Μηλιώτου Μερόπη Μηλιώτου Μερόπη	- - - - -
Σκοπός: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΑΕΡΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ					
Αρ.	Στόχος	Ενέργειες	Χρονοδιάγραμμα	Υπεύθυνος	Μέσα
7	Βελτίωση της ποιότητας του αέρα εσωτερικών χώρων	Προληπτική συντήρηση των κλιματιστικών μονάδων για την βελτίωση της ποιότητας του αέρα εντός των χώρων της υπηρεσίας. Ορισμός υπεύθυνου για την καλή λειτουργία και συντήρηση των εγκαταστάσεων κλιματισμού του κτηρίου. Άνοιγμα των παραθύρων για επαρκή αερισμό των εσωτερικών χώρων των γραφείων, ιδιαίτερα τις πρωινές ώρες.	Συνεχής διεργασία	Θεοδώρου Χρηστάκης	-
Σκοπός: ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΠΟΤΥΠΩΜΑΤΟΣ ΑΝΘΡΑΚΑ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ					
Αρ.	Στόχος	Ενέργειες	Χρονοδιάγραμμα	Υπεύθυνος	Μέσα
8	Ελάττωση των εκπομπών	Καταγραφή των χιλιομετρικών αποστάσεων που	Συνεχής διεργασία	Ναταλία	-

	CO ₂ κατά 5%. (τη CO ₂ /εργ)	<p>διανύει το προσωπικό του Τμήματος Περιβάλλοντος τόσο με τα ΙΧ οχήματά του (για σκοπούς υπηρεσιακούς ή για προέλευση στην εργασία του). Καταγραφή των επαγγελματικών αεροπορικών ταξιδιών που πραγματοποιούνται από το προσωπικό της υπηρεσίας.</p> <p>Καταγραφή των καταναλώσεων ηλεκτρικής ενέργειας από τις λειτουργίες του Τμήματος Περιβάλλοντος</p> <p>Δεντροφύτευση, για τον περιορισμό του αποτυπώματος άνθρακα του Τμήματος.</p>	<p>Συνεχής διεργασία</p>	Κωνσταντίνου Ειρήνη	Γεωργίου	
Σκοπός: ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΟΡΘΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΧΡΗΣΗ ΧΗΜΙΚΩΝ						
Αρ.	Στόχος	Ενέργειες	Χρονοδιάγραμμα	Υπεύθυνος	Μέσα	
9	<p>Διατήρηση στα ίδια επίπεδα των επιπτώσεων χημικών στο περιβάλλον και στην υγεία των εργαζομένων το οποίο διαφαίνεται από τον αριθμό των επειγόντων περιστατικών που έχουν προκύψει (π.χ. διαρροή χημικού).</p>	<p>Εκπαίδευση στο προσωπικό καθαριότητας για τη σωστή χρήση των χημικών καθαριστικών. Πραγματοποίηση σχετικών ενημερώσεων από την επιτροπή ΕΜΑΣ</p> <p>Διεξαγωγή έρευνας για την σταδιακή αντικατάσταση των χημικών καθαρισμού που χρησιμοποιούνται με άλλα φιλικότερα προς το περιβάλλον. Εισήγηση στην Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων την προμήθεια οικολογικών/πράσινων καθαριστικών τόσο σε αυτό όσο και σε άλλα Τμήματα και υπηρεσίες. Παροχή προστατευτικού εξοπλισμού (π.χ. γάντια) στο προσωπικό καθαριότητας, όπου αναφέρεται στις οδηγίες των προμηθευτών.</p> <p>Δημιουργία κατάλληλων χώρων αποθήκευσης χημικών, με ελεγχόμενη πρόσβαση και κατάλληλες σημάνσεις</p> <p>Συλλογή των φύλλων ασφαλείας (MSDS) για το σύνολο των καθαριστικών που χρησιμοποιούνται</p>	<p>Χρονοδιάγραμμα</p> <p>Συνεχής διεργασία</p> <p>Συνεχής διεργασία</p> <p>Συνεχής διεργασία</p> <p>Συνεχής διεργασία</p> <p>Συνεχής διεργασία</p>	<p>Κωνσταντίνου Ειρήνη</p> <p>Ναταλία Γεωργίου</p> <p>Κωνσταντίνου Ειρήνη</p> <p>Δικηγοροπούλου Νάσια - Ιωαννίδης Κωνσταντίνος</p> <p>Δικηγοροπούλου Νάσια - Ιωαννίδης Κωνσταντίνος</p> <p>Δικηγοροπούλου Νάσια - Ιωαννίδης Κωνσταντίνος</p>	<p>Μέσα</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>50 €</p> <p>-</p> <p>-</p> <p>-</p>	
10	<p>Προσδιορισμός κατανάλωσης χημικών καθαριστικών</p>	<p>Καταγραφή των καταναλώσεων χημικών καθαριστικών από το προσωπικό καθαριότητας. Συμπλήρωση εντύπων από το προσωπικό</p>	<p>Συνεχής διεργασία</p>	<p>Κωνσταντίνου Ειρήνη</p>	<p>Γεωργίου</p>	

(Handwritten signature)

		καθαριότητα σχετικά με τις καταναλώσεις χημικών / καθαριστικών.		Κωνσταντίνος	
Σκοπός: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΕΔΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ					
Αρ.	Στόχος	Ενέργειες	Χρονοδιάγραμμα	Υπεύθυνος	Μέσα
11	Διατήρηση στα ίδια επίπεδα του αριθμού των επειγόντων περιστατικών που έχουν προκύψει.	<p>Να λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα ώστε να ελαχιστοποιείται η πιθανότητα δημιουργίας περιστατικού ρύπανσης (π.χ. άδειασμα κατά λάθος δοχείων toner και απελευθέρωση λεπτοκοκκικής σκόνης) που μπορούν να απειλήσουν την ανθρώπινη υγεία ή και το περιβάλλον.</p> <p>Συλλογή των φύλλων ασφαλείας (MSDS) για τα μελανοδοχεία που χρησιμοποιούνται</p> <p>Τήρηση των κανόνων υγιεινής από το προσωπικό του τμήματος.</p> <p>Εκπαίδευση για τα θέματα των κανόνων υγιεινής τόσο του προσωπικού καθαριότητας (τρόποι χρήσης καθαριστικών), όσο και του λοιπού προσωπικού σε συνεργασία με τις υγιεινομικές υπηρεσίες. Ενημέρωση για τα θέματα των κανόνων υγιεινής από τους αρμόδιους φορείς</p> <p>Εκπαίδευση του συνόλου των εργαζομένων σχετικά με τους κανόνες και τα μέτρα ασφαλείας που θα πρέπει να τηρούνται. Προγραμματισμός ασκήσεων πυρασφάλειας, παροχής πρώτων βοηθειών κ.τ.λ.</p>	<p>Συνεχής διεργασία</p> <p>Συνεχής διεργασία</p> <p>Συνεχής διεργασία</p> <p>Συνεχής διεργασία</p> <p>Συνεχής διεργασία</p>	<p>Ναταλία Γεωργίου</p> <p>Κωνσταντίνου Ειρήνη</p> <p>Κωνσταντίνου Ειρήνη</p> <p>Κωνσταντίνου Ειρήνη</p> <p>Κωνσταντίνου Ειρήνη</p>	-
Σκοπός: ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ					
Αρ.	Στόχος	Ενέργειες	Χρονοδιάγραμμα	Υπεύθυνος	Μέσα
12	Ευαισθητοποίηση σε περιβαλλοντικά θέματα	<p>Συμμετοχή ή συνεργασία σε διοργάνωση εθελοντικών δράσεων για το περιβάλλον (π.χ. καθαρισμό τοπίων φυσικού κάλλους, ακτών, συμμετοχή σε εκστρατείες ανακύκλωσης κτλ).</p> <p>Συμμετοχή και διοργάνωση ενημερωτικών εκστρατειών για την ευαισθητοποίηση του κοινού.</p> <p>Ενημερωτικά φυλλάδια για το κοινό στην είσοδο αλλά και στους χώρους του κτηρίου</p>	<p>Συνεχής διεργασία</p> <p>Συνεχής διεργασία</p>	<p>Μηλιώτου Μερόπη</p> <p>Μηλιώτου Μερόπη</p>	-

10. Πληροφορίες για την καταχώριση

Η παρούσα περιβαλλοντική δήλωση αφορά τα έτη 2015 - 2016 ισχύει για τρία έτη. Η επόμενη Περιβαλλοντική Δήλωση θα συνταχθεί επικυρωθεί και δημοσιευθεί τον μήνα Δεκέμβριο του έτους 2019 για τα έτη 2017 - 2018. Σε αυτή θα αναφέρονται, μεταξύ άλλων, περιβαλλοντικά στοιχεία και αποτελέσματα περιβαλλοντικών προγραμμάτων για την πενταετία 2014 - 2018.

Στις εκδόσεις της Περιβαλλοντικής Δήλωσης θα καταγράφονται:

- Η περιβαλλοντική επίδοση του Τμήματος Περιβάλλοντος
- Κάθε σημαντική αλλαγή - μεταβολή που πραγματοποιείται, όσον αφορά τις δραστηριότητες του τμήματος.

Θα πραγματοποιούνται ετήσιες εσωτερικές επιθεωρήσεις, τα ευρήματα των οποίων θα αποτελέσουν θέματα για την ανασκόπηση του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης από τη Διεύθυνση του Τμήματος Περιβάλλοντος, αλλά και την επιτήρηση του Συστήματος Περιβαλλοντικής Διαχείρισης από τον εξωτερικό περιβαλλοντικό επαληθευτή του Φορέα Πιστοποίησης.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΗ (σύμφωνα με το παράρτημα VI του Ευρωπαϊκού Κανονισμού 1221/2009 EMAS)	
Όνομα	Τμήμα Περιβάλλοντος
Διεύθυνση	Λεωφ. 28ης Οκτωβρίου 20-22, 2414, Έγκωμη, Λευκωσία
Χώρα	Κύπρος
Αρμόδιος Επικοινωνίας	Κα. Ναταλία Γεωργίου
Τηλέφωνο	22866246
Fax	22774945
Ηλεκτρονική Διεύθυνση	ngeorgiou@environment.moa.gov.cy
Δικτυακός Τόπος	www.moa.gov.cy/environment
Πρόσβαση του κοινού στην περιβαλλοντική δήλωση ή την επικαιροποιημένη περιβαλλοντική δήλωση	
A. Έντυπη μορφή	Στους χώρους του Τμήματος Περιβάλλοντος
B. Ηλεκτρονική μορφή	www.moa.gov.cy/environment
Αριθμός καταχώρισης	
Ημερομηνία καταχώρισης	
Ημερομηνία αναστολής της καταχώρισης	
Ημερομηνία διαγραφής της καταχώρισης	

Ημερομηνία επόμενης περιβαλλοντικής δήλωσης	Ιανουάριος 2018
Ημερομηνία της επόμενης επικαιροποιημένης περιβαλλοντικής δήλωσης	Ιανουάριος 2019
Αίτηση για παρέκκλιση σύμφωνα με το άρθρο 7 (ΝΑΙ – ΟΧΙ)	ΝΑΙ
Κωδικός δραστηριοτήτων NACE	M.70.10 (Δραστηριότητες Κεντρικών Γραφείων)
Αριθμός εργαζομένων	59 και 20 εξωτερικοί επιθεωρητές
Κύκλος εργασιών ή ετήσιος ισολογισμός (για το 2016)	Δεν εφαρμόζεται

Περιβαλλοντικός επαληθευτής

Όνομα	Κυπριακή Εταιρεία Πιστοποίησης -ΚΕΠ
Διεύθυνση	Γωνία Λεωφόρου Λεμεσού και Κώστα Αναξαγόρου 30, 3ος Όροφος ,
Πόλη	Λευκωσία
Ταχυδρομικός Κώδικας	2014
Χώρα	Κύπρος
Τηλέφωνο	22 411435
FAX	22 519115
Ηλεκτρονική διεύθυνση	info@cycert.org.cy
Αριθμός διαπίστευσης ή αδειοδότησης	549
Έκταση της διαπίστευσης ή αδειοδότησης	Βλέπε Πιστοποιητικό ΕΣΥΔ

Φορέας διαπίστευσης ή αδειοδότησης	Κυπριακή Εταιρεία Πιστοποίησης (ΚΕΠ)
Λευκωσία	12/04/2018
Υπογραφή του αντιπροσώπου του οργανισμού	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Λεπτομερές Πρόγραμμα Εκπαίδευσης (2015 – 2016)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

Κατάλογος εκδηλώσεων που υλοποιήθηκαν (2015 –
2016)

